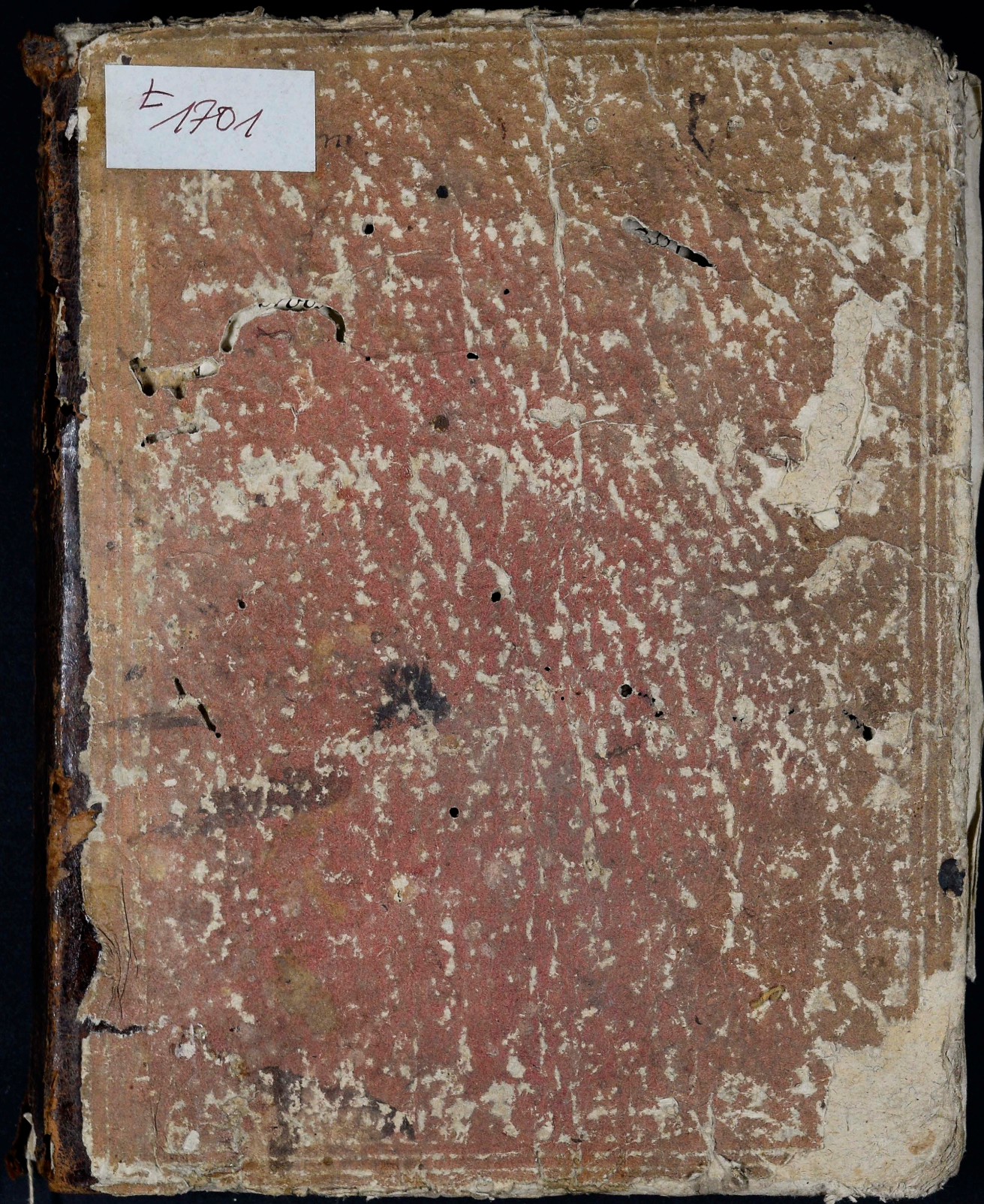

£ 1701

IDES PŒTICA
Nervosis præceptionibus instructa
in
Pyrostomiano Orbe
Perillustri Palatinate Sandomiriens^{is} Juventutis
ANNO.
Eternum Verbum quo nostris luset in oris
Die In Anno M³⁰. M³¹.
Die 2ma Octobris Promulgata
Ac in
divisi Articulis
Majori DEI Gloria Beati Venerabilis Honoris
Sanctorum
Ignatii, Xaverij, Costae, Aloisij,
Borgia, Thadei Joannis Nepomuccini
ac S. S. omnium præcipue Angelor. Veneratio
Alludens.

1

2

3

4

L 1701

Z. BIRKBECK
SEMINAR
SAAKUMMISILMÄ

Poëtica Fidei
Articulus unus

§ Unus

De Definitione Origine et Divisione Poëseos.
Originem suam ars hæc Poëtica desumpsit post
conclitam Romam Anno 400 à Salis (à
Saliendo sic dictis) Martis sacrificulis, qui
cultus suo idolo carmine decantabant.

Hos secuti Pacuvius, Plautus, Nevig, Innig, et ceteri.

Tandem ars hæc ubi Principum sibi esti-
mationem conciliavit pluribus divulgata
est Regnis. Post verò pluribz Generibus
carminum aucta est.

Q. Quid est Poësis. R. Quo ad vocem
est ex Græco idem quod fictio, factio, imitatio.
In re est imitatio actionum humanarum,
aut alicujus rei, carmine expressa.

Sciendum non idem esse verisatorem et
Poëtam. Poëta enim rem cum fictione

2
exprimit, quam verifactor minime curat.
Poesis una divisione triplex est, Epica, Co-
mica, et Tragica.

In 2da puriter triplex, Epigrammatica,
Elegiaca, et Lyrica, de quibus separati dicem.
Alia est Sacra, quae res Sacras canit,
Alia profana, quae res profanas,
Alia mista, quae partim Sacras, partim
profanas res tractat.

Alia item est naturalis, quae ex facilitate
et ingenij promana.

Alia artificialis, quae iuxta artem, et cla-
sicorum Poetarum observationem car-
men componit.

§ 2dus

Cum sciamus conceptus animam esse
Poesis. Decus cujuslibet carminis, pro
amo castalis satirae, fontes conceptuum
cum Poesi Epigrammatica propono.

De Poesi

De Poesi Epigrammatica et fontibz conceptu.

Epigramma idem est, quod inscriptio, pro:
cedit enim à verbo Græco Epigraphe, id est
inscriptio. olim enim Epigrammata inscri:
bebant Statuis, Edificiis, Imaginibus, Tem:
plis, Fontibus.

Quo ad rem Epigramma est breve pœma,
aliquid eruens ingeniosum ex propositione.
Epigramma aliud est simplex, quod descri:
bit rem sine conceptu.

Aliud compositum, quod componit ex pro:
positione et conceptu.

Virtutes habet tres, Claritatem, Breuita:
tem et Acumen.

Claritas consistit in hoc, ut verba non quidem
simplicia, sed tamen clara sint.

Breuitas consistit in hoc, ut Epigramma n̄
excedat numerum carminum duodecem.

Acumen consistit in hoc, ut ex re circa quam
agitur.

24
agitur aliquid in expectatum et ingeniosum
eruat. Quod ut facilius obtineri possit,
fontes conceptuum propono.

Fons Amus

Lusus in Verbis.

Lusus in verbis est, allusio ingeniosa ad res
vel voces, vi ipsius nominis facta.

Prima allusio est equivocatio, estque tunc cum
eadem vox diversam significationem habens
ingeniose pro ratione adducitur.

Sic lusit Pater Labbe

Gaudeo te Virgo in terris sine labe fuisse

Non tamen in Caelis sis sine Labbe precor.

Item illud Patris Innes de Domino Rozen
a latronibus asrato.

Patrz co z tych dzi koszczyni opryskow barbozin

Ach zatosna pieczenia uczynili z rozna.

2da Allusio fit ex annotatione conjugatis Pa-
ronomasia, quando fit conceptus ex vocibus
similibus.

5
similitudinem aliquam secum habentibus.

Aurea quid nato fertis munuscula Reges.

Auro aurem capitis consiliare Dei.

¶ Rex et lex similis concordant nomine vocis,
Nempe suis Rex est civibus altera lex.

3ta Allusio fit ex interpretatione nominis,

Investigando quidnam nomen illud signifi-
cet, sive in Patrio sermone, sive ex Hebraico,
sive ex Germanico, Gallico, Graeco, et Latino etc.

Propter notitiam significationis Nominum
appono sequentia.

Abrahamus	- -	Pater multitudinis
Agatha	- - -	Casta
Alexander	- -	Auxiliator Virilis
Ambrosius	- -	Dulcis
Andreas	- - -	Fortissimus
Anna	- - -	Gratia
Athansius	- -	Immortalis
Barnabas	- -	Filius consolationis

Bartholomeus	- - -	Filig. Suspendentis aqua
Basilus	- - -	Rex
Catharina	- - -	Iura
Chrysologus	- - -	Sermo aureus
Chrysosthemus	- - -	Os aureum
David	- - -	Dilectus
Daniel	- - -	Judiciū v. Vir Desiderios
Dionisius	- - -	Stygnatus
Isias	- - -	Deus Dominus
Elisabeth	- - -	Deus Juramenti
Eva	- - -	Mater Viventium
Gedeon	- - -	Conferens
Georgius	- - -	Agicola
Jacobus	- - -	Replantatus
Jonas	- - -	Columba
Ioannes	- - -	Gratia
Iosaphat	- - -	Dominus Iudex
Iosephus	- - -	Accrescens v. Augmentū
Magdalena	- - -	Magnifica
		Matheus

Matheus	- - -	Donatus
Michaël	- - -	Quis ut Deus
Nicolaus	- - -	Victor Populi
Philippus	- - -	Es Lampadis
Samuel	- - -	Pontifex à Deo
Simon	- - -	Audiens v Obediens
Stephanus	- - -	Corona
Yezanna	- - -	Lilium et Rosa
Thaddeus	- - -	Laudans
Theodorus	- - -	Domum Dei
Theodatus	- - -	à Deo datus
Timotheus	- - -	Honor Dei
Theophilus	- - -	Deo dilectus
Thomas	- - -	Abissus v Geminus
Thobias	- - -	Bonus Dominus
Zacharias	- - -	Memoria Domini
Petrus	- - -	Saxon
Mathias	- - -	Parvus Domini etc.

Aut etiam revoca Nomina Propria per

se significantia aliquid v. equivalentia adie-
ctivis, v.g. Dominicus, Bonifacius, Leo, Au-
gustinus etc. Sicut in funere Stodkowskiego
cecinit Poëta.

Smierć Stodka bo dziecinna Stodkowskiego zry-
ła czy nie dziecię smierć jest co na Stodkowskiego
Smierć drudzy potykała ciebie smierć potknęła
Znać tego goręczy swoję ostodziec pragnęła.
Item Allud

Wiesz czemu z suchych jagód wino się nazywa
Bo oschwie na fortunę Kto go zbyt zażywa.
Nota postea etiam notatione Nominis uti à con-
trario v.g.

Darmo ten dąb nieczuig darmo nazywamy,
Bo z niego ceute strażę koło Polski mamy.

Tons 2. dus

Anagramma.

Anagramma inversionem significat, estq.
quando vox aliqua mutato litterarum ordine
mutatur ma-

in aliam, manente literarū numero. v.g. Aloysius
via Solis etc.

Adverte. Quod vox ista cuius literæ variā-
tur, dicitur programma, ista verò vox quæ fit
ex mutatis literis dicitur anagramma.

Adverte Item quod nec minui, nec super ad-
di literæ debeant. Diphthongus tamen in
duas vocales ex quibus componitur dividi
potest. Item literæ duplices possunt addu-
as reduci consonantes, quibus equivalent.

Item hoc loco polonicarum literarū *u, k, l*,
posse poni latinas *c, v, l*. Item ne in ana-
grammate integræ syllabæ programmatis
matieant.

Quidam ex Sacro Sancto Nomine Iesus
tale fecit anagramma, vis es, quod tali expri-
mitur disticho.

Quid tibi non cedat Iesu fortissime vis es,
Ah quando vis es pectora nostra doma.

Item ex eodem Nomine factum anagramma sevis.

Cur scio iam referas blande pro Nomine sevis
In nos iam sevis cordis amore Jesu.

Item illud ve sis

Va mihi quando Jesu Sanctum non nomen amavi
Salus es Mundi va mihi sis ne precor.

Siquidam ex ista oratione Angelica
Ave Maria gratia plena Dominus te cum.
fecit Anagrammata 200 quae Rema im-
pressa leguntur.

Pura unica ego sum Mater alma Dei nati.

Deipara inventa sum ergo immaculata.

Pia Mundi justa alma Creatorem genui.

Ego aurum nitens immaculata Deipara.

Ego mitis pura immaculata veneranda.

Sunt et reliqua, quae ob brevitatem temporis
omitti debuerunt.

Sic Alexander & Papa erga immaculatam
concept.

conceptionem devotissimo R. P. Eusebius
Nierembergius Societat. Jesu ex his vocibus
Sanctissim^{us} Pater et Dominus Alexander Papa
septimus qui erat antea Fabius Chisius
dicavit tale anagramma

Quartus è Senis Papa Dei Matri carissi-
mus ipsi labem Adæ non fuisse statuit tunc pa-
Item ex illo nomine Sanctissima Maria
factum tale anagramma Amari
Virgo tuum nomen quis non amet illud amoris
Plenum est nilq. Mari polonis præter amari
Fons zitus

Adagium

Tunc format^r conceptus ab adagio, quan-
do pro ratione adfertur dictorium aliquod
tritum, cum quo illa res de qua scribis habet
combinationem, vel pro adagio, dat ratio ex
re de qua sermo est, vel a contrario, quando
adagium alias tritum acceptatum falsum

esse

esse dicitur.

Tale illud ex isto proverbio errando discimus productum est epigramma.

Sapē te excusans errando discimus. inquis.

Cum toties erras cur sapias ergo minus
Item illud Patris Imres ex illo proverbio Choru:
ię na głowę de podagrigo.

Muszę rzec na łwoię tak nieuwazną mowę
Ja na nogi choruię ale ty na głowę.

Item illud ejusdem de profugo millite.

Kogo echorzem podszyty strach za włosy chrwyta

Taki się o gościeniec y drogę niespyta

Item illud ejusdem ex illo adagio. ars perficit
naturam ad quendam Poëtastrum.

Mentiri asuetum docuerunt fingere Musæ
Ars nova naturam perficit ergo tuam.

Item illud de muliere ex costa creata.

Nie darmoś z kości stworzył białogłową Panię

Bo nie iednemu ona kości w garle stanie.

Item illud

Item illud in calumnia adorem qui infami
libello suo titulum dederat. Ogien Polskę po-
zeraiący etc. responsum a quodam.

Ogien palisz a wtwoiey zgasła swieczka wgtowie
Emie się wotbie to znają wszyscy piałkowie
Lecz zdaleka od ognia piałaku szalony
Opali cię po grzbiecie niezniesz z której strony
Pocierwiyh lub przy ogniu gdy bierzesz nazeby
Widzę żeś niewyparzoney ty niecnote gęby

Item illud Mansenij de Aepsidra
pulvere fluente, et solari horologio ex illo ada-
gio pulvis et umbra sumus

Pulvis et umbra tua metiunt tempora vite
Quid sumus ergo - - sit pulvis et umbra sumus.
Et hæc de adagio sufficient plura exempla
lectio Argutiarum considerata facile porri-
gere possent.

Fons 2tus conceptuum
Similia et dissimilia

7

Similia et dissimilia quidam sint melius
in Rhetorica rescitemus. Modo tantum quo ad rem
nostram. Ratio igitur ingeniosa tunc temporis
fiet a similibus, cum vel res similes esse o-
stenderit, licet diversa sint, vel cum ex simili-
bus aliquid dissimile eruit, vel e contra cum
e dissimilibus rebus sibi aliquid simile eruit.
Sic illud epigramma de vita hominum
Ad mortem sic vita fluit velut ad mare flumen
Vivere nam res est dulcis amara mori

Item in causidicum.

Ne siccus volvente rota crepet unguit acis
Causidicum mos est ungere ne taceat

Sic Patris Ines de Ortulo in orto
Credo quod nullus foliis tot stipes abundet
In foliis scriptis quot tua cista libris
Est tam est stipes truncus tamen ortulus audit
Est truncus foliis non tamen ille caret.

Fons Stus Conceptuum

Contraria

Contraria seu Paradoxa.

10

11

Contraria Paradoxa seu Repugnantia tunc temporis sunt, quando voces sibi oppositae vel de eadem re affirmunt vel dicunt vel non tales res alicui describunt quae non videntur competere illi. Item cum sensus vel voces ponunt invicem sibi repugnantes etc.

Sic ad amicum R. Pater Iohannes Poëta scrib.

Tristia late canens tristes soloris amicos
Nam bene qui cantat tristia leta facit

Item ejusdem de lato Heretico
Letum te dicis scis quae sit late figura
Nam quod te monstrum tristius ortus habet
Item illud o zlym winie wzlotym pwarze

Dziękuję ci po Paroku zycie
Ze zlotu domnie szczery oton pinesz
Raczej tak uczyn sure piag zlotem
Kasz mi czczy pwar odclawac na potem
Tale et illud in gratulatione S. Stanislai

Complantis Stanislae tuis Piotrovinus adheret
 Cum illo mors aliquid forsitan ipsa petit
 Ergo quid ut longos vivas Stanislae per annos
 Cernit mors pedibus supplicat ipsa tuis
 Item illud in gratulatione S. Francisci
 Dobrze Franczyzkiem iestes iwoie obyczajie
 I cnota reguła sie druga Swiatu stajie
 Franczyzkaś cnoty wskrzesił y toć niezawadzi
 Ześ Franczyzek lub cię nikt do saku niensadzi
 Item illud

Moscipanie posetac Jegomosc moy czare
 Lubo on nowy Slachet ale srebro stare
 Fons Otus Conceptuum
 Comparatio

A comparationibus seu comparatis tunc tem-
 poris deducit combinatio ingeniosa quando
 una res comparat cum alia majori vel mino-
 ri vel ~~par~~ cum pari vel quando una res pro-
 fert aliis vel ostendit par alia ut impar etc.

Sic quidam

1
Sic quidam pulchre comparavit stemma
lilia cum Gallis.

Lilia terrarum paradisi Gallia jactat
Curetiam jactat lilia vestra domus

Omnia si dicam prohibet quis vera fateri
Par Regno aut Regnum est florida vestra domus

Item illud de S. Aucharistia

Moy Boże czemuzes to wchleba okruszynie
Złoty karmiące ciato a kren Boska w winie.
O Panscy Święci Nieba nam niezawrościmy
Wy sam Boga widzicie a my go tu iemy.
Item illud.

Bog słowem stań się Świat stworzył to wiemy.
My słowem niepozwalam Polskę obalemy.
Item

Marcin z Jerzem na koniach gędy są konney rotty
Muszą w Niebie większy rząd wieść niżli piechoty
Fons imus Conceptum
Alienatio

Fons alienationis est contrarius fonti
comparatorum siquidem comparata de qui-
bus immediate egimus accipiunt rem aliquam
et apponunt alteri seu comparant.
Alienatio vero accipit rem et alienat a pro-
prietate sua seu ab adjunctis sibi natura-
liter debitis. Fit hæc seperatio ordinarie
a loco tempore modo etc.

Coincidit tamen aliquo modo cum contrariis,
sed in hoc differt, quia in contrariis seu para-
doxis applicat id rei quod illi non convenit.
in alienatis vero accipit id à re, quod illi con-
veniebat et detragitur aliquo modo ipsi pro-
prietas sua. Sic quidam de S. Benedicto.

Quas tibi spina dedit fervens in corpore plagas
Non puto vulnus erat sed medicina tibi.

Ita etiam Beatissimam sine Filio pingi no-
sentem induit Poëta

Quisquis es absq̃ meo qui vis me pingere nato

Me sine

1
Me sine me potius pinge dolebo minus
Simile de Sancto Kostka Beatissimam
Virginem Matrem suam appellante.
Kostule si Matrem te dicis habere Mariam
Non solum Jesu Kostule frater eras.
Fons & uis Conceptuum.

Hyperbole

Tunc temporis ducit combinatio ex fonte
hoc quando aliquid ob nimiam magnitudinem
vel parvitatem hyperbolice exaggerat.
Conjungit eidem fonti etiam ironia similitudo
etc. Quando scilicet aliquem laudando
vituperamus, aut vituperando laudamus.
Sic thesaurus suscitavit in Neronem inflammantem
rem Romam.

Orbem Romanorum metuenda potentia rerum
Te facit ipse tuas sed stupet Orbis opes
Transquillas genitor dederat tibi Romulus arces
Saxa telluris viscera Tarquinius

10
Claudius abstrusus vexit tibi ductibus undas
igneae ne desint fere elementa Nero
Idem in Neronem qui se ipse occidit
Vivere Nectoreos meruisti Claudius annos
Non nisi cum lacrimis te tua stemma vocat
Tigris erat qui ferit petat ergo scelestus
Tartara caucasicam viscera pascant avem
Non Nero (vaticinor) saltim morieris inultus
Ille tuo qui te conficit ense perit
Idem in Vespasianum qui portentum vidit in
foribus scilicet bilancem pendentem
Quando per vacuum corpis pendere bilancem
Ante palatinas Vespasianae fores
Altera crudelem pendebat libra Neronem
Altera te mitem pendula concha tenet
Par onus utriq; est pendentis lancibus aequis
Tam ferus es Caesar quam ille pius.
Sic etiam iussit Pater Ines in Clepticum Claudum.
Frustrate Claudum nostri scripsere Poetae

Fallunt

21
Falsumq; nos es Aeplice quando sedes
Sic etiam Martialis ad Domitianum libro quo
Epigrammate 310

Quantum iam Superis Caesar Caeloq; dedisti
Si repetas et si creditor esse velis
Grandis in Superis licet auctior fiat Olympo
Coganturq; Dii solvere quidquid habent
Expectes et sustineas Auguste necesse est
Nam tibi quod solvat non habet arca Iovis

Fons gnus Conceptuum
Cabinatio Adjunctorum

Ultimum hunc fontem conceptuum pono sed
talem à quo uno tota vis moderni saeculi totius
pendent eloquentia nihil enim modo combina-
ti nihil arguti, nihil floridi, nihil ingeniosi inve-
niri potest, quod ab isto non promanet fonte, fons
hic est totius eloquentiae una origo et principium
et solus potest sufficere inventendis rationibus
ingeniosis.

Combinatio

Combinatio igitur adjunctorum seu circumstantiarum est, quando v.g. positis duabus rebus quas secum combinare desiderat Poëta, considerat illorū circumstantias hoc est rerum proprietates.

Ut sunt tempus, locus, causa, effectus, usus, natura, situs, numerus, et cæteras proprietates ambærum rerum, quas deinde secum pulchre combinat sensu, et eruit rationes, non solum ingeniosas, sed etiam admirabiles inexpectatas, et aures animosq. audientium ad se rapiunt.

Sic Pater Ines lusit ad Poëtam somnolentum.

Non iacet in molli veneranda scientia lecto

Tu tamen in lecto carmina mille facis

Hinc tibi nocturna veniunt ad carmina luna

Et profulgenti Pallida fratre soror

Sic pro sublimi Parnaso lectus habet

Pro Tebo Morphæus pro ratione sopor.

Ubi quàm ingeniose proprietatis somni cum proprietatibus Poëta combinavit, adverte.

Idem

Idem ad Brennum iactabuntum Poëtam.

22

Te Vatem iactas et nos te credimus esse

Ut faciunt Vates tu quoq Brenne furis

Item ad priscum Poëtam isopem

Pauper es paucos ditantur prisce Poetas

Nam pedibus constant carmina non manibus

Item in Faustinum

Barba tibi cana est nigri faustine capilli

Atque est barba senex sed juvenile caput

Sic quidam salutavit hospitem ex circum:

stantia stem: Luna.

Co jest czepli ostatni brzmie trąba do trwogi

Ze gorne luminarze wzienbkie spadły Progi

Czy nowy Archmedes na Eurypa brzegi

Pod swoy cerkiel Niebieskich sćięga światel bęgi

Czyżże Arystoteles tu swoy Euryp toczy

Niebo w nim iak w kryształe swe zatapia oczy

Wiem co jest najjasniejszy z męczy światłamacie

Te ze y na mniejszych promienie rzucacie

27
Item pulchre quidam suscit in funere puer; cu-
jus stemma erat Szreniawa.

By z toba Charon pławit swe rzeki nietrzeba
Zimie po twej Szreniawie wsliznies się do Nieba

Item in funere etiam Studiosi feria tertia mortui

Zes wentorek nam umarł dam tego racya

Znac zes poszedł do Nieba na rekreacya

Tylko co jest pod wieczor ze cie śmierć zabrała

Znac zes drogi był z kąd cie nocą wykradła

Item de eodem ex circumstantia diei obitus
qui erat Festo Spiritus Sancti.

w Świątkis umarł o tobie mnie to wniesć potrzeba

Duch cie Święty języki zawolał do Nieba

Item de eodem

Cyconskiej ręki palcem Świętego zowiemy
Ducha, na którym Niebo osadzone wiemy

Zna że na zawackiego kiwnąc było trzeba

Bogu Cycon tym palcem chłopce podź do Nieba

Item etiam suscit in applausum Martino

Non mihi

Non mihi pegasias Parnasi culmina pennas
 Dent quibus ad superum splendida recta volum
 Gorgoneis tumida quatiā non eruribus auras
 Martini sonipes me super astra feret
 Item de eodem.

Festa dies oritur torquetur garrulus igne
 Anser Martini sic Sacra Festa iubent
 Diva cui colimus celebrantes Festa Patroni
 Ne tamen in flammis nos cruciare iube.
 Et iam de Fontibus conceptuum satis dixim
 novem durtaxat illos ostendimus.

Novennario siquidem numero noster gaudet Par-
 nassus, cuius novem principatum occupāt Mu-
 se, reliquas vero qui sunt faciliores Magi-
 ster usus et crebra Poetarum ostendet lectio.

Nota amo Quod ab aliis tropi etiam inter argu-
 tiarum referuntur fontes (sicut de factis sunt)
 et omnes loci intrinseci et extrinseci, sed quia
 esonia sine specialibus preceptis plana sunt

in Joario

in Soario descripta innane reducere huc
 judicavi quapropter avidam scienti mentem
 illac remitto.

Nota 2da. Quod epigrammata scribantur non
 solum carmine Hexiaco, sed etiam scribi pos-
 sunt Iambico, Senario, Phaleutio, Dimetro Iambi-
 co etiam solent scribi ut videre est apud Princi-
 pem Epigrammatum Marcialem et Patrem
 Adalbertum Ines.

Nota 3ta. Materiam Epigrammatis esse Sa-
 lutationes, Gratulationes, Valedictiones, In-
 scriptiones et Epithaphia de quibus egimus
 satis superius suo loco.

Nota 4ta. Aliquando in Epigrammate loco
 accuminis solet poni imaginatio aliqua in-
 geniosa, vel quasi fictio brevissima, in cuius
 fine ordinariè aliqua ponitur argutia.
 Sic in quibus locis usus est Martialis et Pater
 Sarbievius in mortem adolescentis mortui tempore

Bacchanalio

Saltantes nuper viderat mors atra supercos
 Et se festiuis miscuit ipsa choris
 Ebria perq. domos saltabat perq. plateas
 Morborum longo præveniente choro
 At hic uni juvenis cum forte resistere velles
 Ebria non meritum messuit ense caput
 Tollite de lautis juvenes convivia mensis
 Quis scit an vestris non bibat illa scyphis
 Nota Sto Quod ex iisdem fontibus et præceptis
 Epigrammata haurienda sunt polonica exqui-
 bus et latina

Articulus 2us

De carmine polonico

Carmen polonicum est certo syllabarum nume-
 ro constans cum cadentia.

Ut ergo componas carmen polonicum pone
 aliquam sensum perfectum ut sit in illo ver-
 bum personale aliq. sonantius qm verbum sum.

Adde Nominativū verbo et nominiſq; adiectiva.
 2do Obſerva circumſtantias rei huic adjunctas
 quon exprimeret viſ præcipue ſi plures verſq; ſcribes.
 3tio Forma phraſes polonicas juxta modos phraſi-
 um ordinarios. vq; przywze ſię aliter vertes polo-
 nice oddbiām ſię od brzegu. Item obſerva bis que
 ſunt navigantibus neceſſaria et fluet verſus polonicę.
 Do naznaczoney mety wſpiesznym biegu
 Oddbiamy ſię od naszego brzegu
 4to Cum maxima viſ huius carminis conſi-
 ſtat in cadentia proinde ſi aliqua dictio non
 facile cadentiam recipere poterit in numero
 ſingulari, pone in numero plurali, et è contra: ſi
 fuerit neceſſitas, vel in alio caſu, vel adiectivū
 verte in ſubſtantivum, vel ſubſtantivum in adie-
 ctivum, adverbium in nomen vel è contra.
 Virtutes carminis polonici ſunt. 1mo ſi no-
 men respondeat in cadentia verbo v̄ adverbio
 et è contra.

2do Si inspergantur similitudines, Exudiciones,
Inductiones aliquarum personarum lo-
quentium, sed tunc hæc inductio adhibenda
est, quando plures versus describuntur descri-
ptiones rerum.

3tio Ornant carmen polonicum figura et tropi-
dum pars ponitur pro toto, totum pro parte,
Ut plura in carmine latino habebis.

Vitia verò sunt, amo si cadentia terminetur mo-
nosyllaba, v.g. nziac, dac, brac.

2do si plura carmina penes se posita eandem
habeant cadentiam. 3tio Si frequenter ponat-
ur verba primæ persone, vel infinitivi modi,
vel participia, vel gerundia in iac, vel partici-
pia desinentia in sz, vel adiectiva in ego vel
substantiva in ości. Quamquam Poeta ali-
qui poloni sæpius his cadentiis utantur, tamò
ipsorum authoritas non debet cadere in censuram.
Dicitur carmen polonicum. Amo ratione syl-

labarum, unde aliud est carmen quinq syllaba:
rum, aliud 6 aliud 7 etc: sic de ceteris usq
ad tredecem syllabas, nam syllabarum 14 aut
16 raro sunt in usu nec habent gratiam.

Ad descriptiones usitatissima sunt syllaba:
rum 13, quo carmine bellum civile describit li:
bro 5to *Imadonwki* sic exorsus.

Woyne, powiem okrutną krewę siezszej ani
Krwanszej nigdy niebyło od tad zamierzani.

W polu te niezmiernone nasi tu Sarmaci
w Mestwo, dzielność y sławę na tenczas bogaci
Itan eodem carmine describit *Wladisłai* vi:
tam 4ti Regis Polonorum sic vitam.

Krola powiem wielkiego w wojnie y w pokoju
Piora do Sarmackiego pociągnawszy stroju
I Minervy oczyszczy precz basnie y owe
Wad ludzkie w Meanczyku chwaty Achillone.
Sic etiam *Potocki* *Borelai* *Artemidem* expli:
care exersus est.

Mieroskazo

3

Nierozkazywał jeszcze jeszcze nie był Panem
Rzym Sowiata ani słany wzian przed Oceanum

Et hoc carmen ob maiestatem suam est apertissimum
Ad decantandas carmine polonico historias lon-
giores cum habet sufficientiam, abundantiam
syllabarum ad exprimendum sensum etiam
longissimum.

Epigrammata 11 vel 12 syllabarum

Ad himnos autem pœanes et faceta accu-
mina valent 5 vel 7 vel 8 syllabarum carmina.

Cesura in carmine Polonico est syllaba me-
dium versum secans vel quasi est syllaba sen-
sum perfectum sfugiens

In versu ergo 14 syllabarum cesura est loco 7mo
vel 8vo v.g.

Zubo podczas musy prawda ustępowac zdradzie
Przecie Pan Bog pospolicie prawde na wierzech Kladzie
In versu vero 13 syllabarum cesura semper est

2

loco imo, vq illud

Praszkciem słowo wyleci, choć sto cugów koni
Zatoży nikt nie cofnie, ani go dogoni
Item

Doznates co świat umie y jego kochanie
Już wczym ważniejszym swoje zakładay staranie
Item illud

Choćby miał y Lwie serce kogo starosc znurzy
Coż o nim ludzie mówią serdit a nie duży
In versu et syllabarum cesura semper est Sto loco.
Plachetny gościu mijaie te groby
Wiedz kto tu leży umarł bez choroby
Dwukroć umiera kto się sam skaradnie
Śmierci przysadzi a swa ręka padnie
In versa syllabarum et cesura esse debet loco Sto
vel imo vq

Kogo na ratusz Temis wyradziła
Ipprawiedliwej wagi powierzyła
Nie same tylko ma rozstrząsać zbrodnie

Alp y czas

3:

4
Ale y czas ich ma wiedzieć dowodnie
In versu 10 syllabarum cesura est 5to loco. v.g.
Zgincie precz Swiata tego chonory
Wasze stę pełne zabudy splendoru
Pretko błysniec
Predzey zginiacie
Niz uyrzec

Trwała daleko iest paieczyna
Nizeli ziemskich uciech dziedzina
Tu się pokaza
Ale wnet zrazo
Człowieka
Item illud.

Nędzna roskoszy krot cie opowie
Ten chyba który utraci zdrowie
In versu 9 syllabarum cesura 5to vel 4to
loco ponitur. ut illud.
Zagazline Swiata Kanary
Wasze pełne siarki puary

In carmine sⁱ syllabarum cesura loco q^{to} sic
illud Ovidii

Tervetur minimo penne strindore columba
Unquibus accipiter saucia facta tuis
Nec procul astubulis audet elicare siqua
Excussa est avidi dentibus agna lupi
Vitaret Calum Faeton viveret et quos
Optaret stulte tangere nollet equos

Sic hoc carmine

Golebicy zadrzy skora

Od szęlestu lub matego

Tey ktora się z polu pazura

Winneta iastrzebiego.

Nie odeydz owca smiato

Od pasterza y swey tizedy

Takorey się bydz dostato

Wzębach wilka choc bez szkody

I Faeton raz sparzony

Ostroznieyby miał gwiazdy

Bo był cieszko potracony
Od Płoneczney Cyca iardy.
Item illud

Od boleści serce moje
Twardniey dzisiaj choć Kaukazem
Ty zrzenito wydał z drogie
Leż obfitych pierśi głazem
Zamarzniecie Boga tracie
Jac jest szkoda niepojęta
A śmierć się niedościga
Oczywiście Nieba światła.

In carmine & syllabarum cesura zdo vel zho loco
esse debet v.g. illud

Często człowiek hardzieje
Gdy mu się dobrze dzieje
Item

Syn tylko worki liczy
A wrozum niedźiedziczy
Item illud

Płynięcie rzami momenta
 Brzmienie skanieniem godziny
 Radości gdzieżes Pięta
 Odbiegła czy krainy
 Insze cieszysz mnie skanieniem
 Zostaniesz niedzemu etc. etc.

In carmine 6 syllabarum potest cesura esse zdo loco

To pan zdaniem moim
 Co przestaj na swoim
 Item illud

Ach śmiać się trudno
 Kiedy sercu nudno
 Ty waz jabłko doje
 A radość ustaie
 Ty ięzyk cukruie
 Serce smakiem truje.

In carmine 5 syllabarum cesura pastrim n̄ seruat.

Rajske ogrody
 Dusze ochłody

Juz od nas

3

Iuz od nas plyną
2 mila godziny
Piektu nastaie
Serce mol kraie.

Sunt quidem et alij versus 4 syllabarum imò triū,
sed quidem nec nomine carminis digni sunt, po-
tius posita cadentia quales videbis infra in car-
mine miſto polonico.

Dividiſi iterum versus ratione inequalitatis sylla-
barum, tale præcipuum Saphicum ad imitationē
latini carminis sic dictum, cujus strophæ con-
tinet 4 versus sed ~~ami~~ ³ ~~presunt~~ syllabarum et
postremus verò syllabarum 5. uſq. tali carmine qui-
dam desiderium Cælestis Patriæ cecinit.

O pożadane Niebieskie pokoie
O przemiethego Krolestwa podwoie
Do was me serce zemallone powstaie
O wdzieczne kraie
Słodka ochłodo Serca straskanego

Ocyżeno

Oczyrzo miła więźnia mizernego
 Gdyby tam wniesc do twoiej wdzięczności
 z Tej smierćności.

Gdyby mi skrzydła gołębice dano
 Gdyby bystrego Orła lot przydano
 Wzbietłbym się w górę przebivszy obłoki
 I świat szeroki

Gdzie świetne stropy gwiazdami osuta
 Gdzie ściany szczerym dyamentem suta
 Wokoło iasnieia od perel klejnoty
 Dziwney roboty

Gdzie iak w ogrodzie lilie panienskie
 I tulipany y róże meczenskie
 Szarłatny kolor y kwiat puspurowy
 Wydaia nowy

Wiosna bez zimy nowoiej zieloności
 I smaragdoney wdzięczne wesotości
 Ciche y mile powietrza Zetiry
 Miedzy perfiry

39

Cosz gdy przystapia wdzięczne melodye
Chorów Anielskich z których Harmonie
Słodsze nad kanar y słowieze głosy
Ciesza Niebiosy

Ja iuz y myśla tego niepoymuję
Jakie wybranych zjad pociechy czuję
W tym iuz me serce zemallone powstaie
O wdzięczne Kraie.

Plurima iterum inveniuntur carmina poloni-
ca, quæ variarum rationum *ad istas odorum* ver-
sibus in patibus et ratione syllabarum numero
majoribus et minoribus in simul scribunt pro
unico tantum Poëtarum placito.

Habe iterum aliud polonici carminis exemplum.

Ola czego Świecie Kochasz się w marności
A serce moje kładziesz w trupie Kaści
w Urodzie, w Wygodzie

Także y w gładkości
Przylepiasz, Zalepiasz

Oczy

Oczy twej marności
 Która uroda gładkość i wygodą
 Uplywa prędko właśnie iako woda
 Ja cera, Mizera
 Slaba jest nadzieja
 Upstynie i Izginie
 Inwarzy twej jagoda
 w Pinigdze dufasz Fikson mądrości
 Gdzie mocny Samson lubo y w wielkości
 Salamon, Absalon
 Mądry urodziny
 Śmierć czyni z Mądrymi
 Izgłupieni dziny
 Bogacz Filozof z Rzymskim Oratorem
 Kiedy są posli wszyscy iednym torem
 Ubogi, y Drog
 Śmierć nieznaj purpurę
 Wycina Wyrzyna
 Iako zkoyca kurę

Kwiat polny rokoszny y pompa Swiątoma 7
z tych pysznych skrzydeł własnie iako sona

O ptaszku rolaczku

Czemu się wynosisz

O listku o proszku

Czemu się unosisz

Szczesliwy który umiał światem wzgardzić

A duszy swojej o zbawieniu radzić

Do Nieba potrzeba

Na wieczność pamiętać

Marności próżności

Swiątowej poniechnać.

Item illud de prona juventute ad vitia

Nie na mężnego Herkulesa iady

Juno wysyła dla życia postrudy

Ala na matę

Celunki nietrwałe

Dzieciecia

I zarłok Saturn nieugryzie węża
 Ktoremu lata dodają oręza
 Lecz młode dziatki
 Idą na iatki
 Dla niego.

Zazdrosna rośkiesz na młodość chcina
 Ona to ona nam te kwiatki zrywa
 Srebrna cukrownice
 A żółtem truiąc
 Wziorowym.

Item illud in eadem materia.

Leń zastarzały nie poydzie w pęta
 Chocby mu drogę stała ponęta
 Ale światko młode
 Pretko wpadnie wszędzie
 I życia

Gdy nie ostrożnie szafując okiem
 Pędlinym dąży ku zaradzie krokiem

Bo na

Bo na wieczną zgubę
w ciasną wpadła kłube

Nieszczęścia

Tak czerstwe lata roskosznym torem
Zdradzeni będąc szczęścia pozorem
Spieszą się ku stracie

A biorą wzaplacie

Robaka

Ledwo uspieni co zmrożemy oczy
Inem, aż tu serce piekła otoczy
Waż ten zaradkowy

Co na zgubę chciwy

Dusz młodych.

Talium precipuus usus est in cantibus ut vide-
re est in Kochanovio.

Item inveniuntur carmina polonica cum trans posi-
tis cadentibus, ita ut carmini primo cadentia respon-
deat carmini 3tio versui vero 2do, cadentia versus

4. Sic descriptionem belli sacri exorsus est
Wojnę pobożnosć *spienam* y Hetmana
ktory Świąty grob mieczem wyzwobodził
Giało wiele *ella* Chrystusa *Pana*
Rozumem czynił y *reka* dowodził. etc.
Sunt et alia carmina polonica, in quibus nu-
merus tantum syllabarum non cadentia con-
sideratur illa tamen nomine carminis intelligantur.

Articulus 3us de carmine latino

Sonus de carmine latino in universali
Carmen latinum est oratio certo genere, no-
mero atq; ordine pedum ordinata.

Pes verò est pars versūs certo syllabarum
numero atq; ordine definita.

Quod duplices sunt pedes alvarus doceat.
Ut verò facilius carmen scribas, observa amo
Materia de qua scribendum carmen et ha-
beat verbum personale, Nominativum et

caro

casum verbi, his adde adjectiva habebis carmē.
Quodsi non integrum adhuc est carmen, ad-
de adverbium casum prepositionis v comone.
Item poteris mutare nomen in verbum, sub-
stantivum in adjectivum, et è contra per fi-
guram Enelaie sic verteres hoc, amat virtutem.
Item potest poni pars pro toto vel totum pro
parte vq Caelum pro Stellis, Crines pro capite.
Nota necessariam esse notitiam quantitatis
carmina scripturo.
2do Necessarium esse lectionem classicorum
Poëtarum.

Cum verò grande ornamentum sortiatur carmi-
na ab epithetis illorum appono modos.
Annus est ex illis particulis, quis, quid, ubi, quibz
auxiliis, cur, quomodo, quando, per singulas in-
quirendo voces. vq de Soles inquireret, quid id
est quid facit, et invenires quod faciat serenita-

tem

5
tem, splendorem, astatem formares epitheta
serenus, splendidus, astitus sic dicendum de
aliis particulis.

2da est inquirendo quid illa res ferat, vel
gerat, invento substantivo posito quasi in ca:
su genitivo quasi 2da declinationis addes syl:
labam ex istis fer vel ger et habebis adiectivum
vg appositurus huic substantivo miles, adie:
ctivum, quare quid miles ferat, invenies qd
arma ferat, arma pone in casu genitivo qua:
si 2da declinationis adde syllabam fer, et
erit armifer. etc.

3^{tius} est inquirendo quid illa res teneat, vel
in qua re sit potens, addes substantivo posi:
to in casu genitivo syllabam vocem potens
vel tenens habebis epithetum vg Jupiter, Calipotes

4to quid ista res colligit et invento tali posito
substantivo quasi in genitivo 2da declinationis

adde

adde istam vocem legus. v.g. Arabs turmilegus. 24
qui thus colligit. florilegus qui flores colligit.
Sic adverte si aliqua res ista parit et existis
nominibus facies tibi adiectiva sic v.g. mare gemi-
nas parit unde promanat epithetum hoc mare
geminiparum. item quæ monstra parit erit mō-
striparum. v.g. montes in quibus aurum nascitur
auriparum.

Sic adverte ubi illa res vagari seu commora-
ri solet, et inventis nominibus addere hanc vo-
cem vagus v.g. pecus vagatur in campis unde di-
ces campivagus. caper v.g. in montibus unde
dices montivagus caper.

Imo adverte unde et ubi illa res nascitur et ma-
nat, et inventis vocibus adde istam vocem gena
et erunt adiectiva v.g. homo terrigena. Angelus
Caligena. piscis indigena.

Sic adverte quid ista res colat, vel quid facit

et inventis nominibus adde vocem cola et ha:
 bebis adiectiva v.g. Ungarus viticola
 Calicola. Rusticus ruricola.

¶ gno Daturus adiectiva alicui rei adverte quo
 illares abundat, aut quæ Regiones illa res af:
 fluebat aut qui montes, vel flumina ex illis no:
 minibus fac adiectiva et sic Hungaricum di:
 citur vinum, Lexbum ebur Indiarum, Perispora.

et reliqua huic materia subseruientia
 videre poteris inter gentes artibus celebres, seu
 in aurora clui Poetica nuper tibi extracta.

¶ ano Possunt etiam adiectiva formari a rebus
 materiam significantibus vel a rebus simili:
 bus desinentibus in inus v.g. leoninavives vobur
 adamantius. Sed adverte quod talia adiecti:
 va desinentia in inus si proveniunt à rebz
 viventibus, tunc penultimam syllabam habent
 longam. si proveniunt à non viventibus tunc pe:

multimod

4.
ultimam syllabam habent brevem eg ce-
drinus, cupressinus.

anno Observantur etiam à Poëtis adiectiva ex
istis vocibus composita ficus, clius, sonus
ut beneficus, veridicus, armisonus, fatidicus.

anno Possunt apud Poëtas adiectiva for-
mari ino etiam substantiva à rebus quas
videmus modo apte ponant sic dando adie-
ctivum. honori si videres Solem v.g. dice-
res splendidus honor serenus honor illustris
à monte clares sublimis honor preceles ho-
nor à campis clares amplissimis, amarus
placidus etc. à hortis floridus honor. Sub-
stantiva vero formares sic v.g. ortus honoris me-
ridies honoris, splendor honoris, à monte al-
tum honoris etc.

• Nota anno Quod ex istis propositis modis non
omnes possunt servire inveniendò adiectiva
cuiuslibet nomini sed aliqui ex illis qui vide-
bunt aptiores.

Nota 2do. Non debent poni unius modi sepi-

9 adiectiva

us adiectiva sed varia misceri.

1° Hæc tenus dictum est quomodo nam debeant inveniri adiectiva et formari modo vices modos eorundem applicandorum tradidit. Ex duobus substantivis iunctis alterum loco adiectivi usurpant Poëte v.g. Heroes animi laticemq. ligere.

2do Ex duobus adiectivis unum substantivè ponunt. Longum per inane sæculi.

3to Adiectivum in neutro genere ponunt et substantivum subintelligunt v.g. Triste lupus stabulis.

4to more Græcorum adiectivis Latini in suo sermone non admittunt v.g. indignus avorum.

5to adiectiva quæ genitivum postulant ponunt cum ablativo v.g. Expers rebus.

6to Adiectivis quibusdam etiam passivis verbis et participiis addit. nonnihil accusativus v.g. Os chumerosq. Deo similis. Plura docebit lectio Poëtarum.

§ 2us

De virtutibus et vitiis latini carminis

Ornamenta carminis latini sunt hæc
1mo Verba avulgaris sermone remota sicut
idem significantia quod et obvia v.g. acsis
pro Cælo, vadum pro flumine, uag pro humieg.
2do Ornat carmen græca constrictio, ut Domi-
neis pro Dominis, Pallada pro Pulladem.
3^{tio} Voces per figuras Poëticis inflexæ v.g.
per apocopen imperi pro imperii, per pro-
thesis gnatus pro natus.

Vitia carminis latini sunt hæc, omne quod
cumq. contrarium est supradictis virtutibg.

2do Si voces sunt incultæ et simplices.

3^{tio} Si quilibet pes una voce constet ut est illud.
Flurea scribis carmina Iuli maxime vatium.

4to Si in fine ponatur vox monosyllaba vel
quadrisyllaba, in fine verò pentametri tri-
syllaba.

5to Elisiones frequenter vitandæ sunt tan-
quam cicatrices in capite ut illud v.g.

Tu ille ipse es quem ego amo continuo amore
iterum me adamo oro.

Ad te ego inde hæc sūt metra hiulca mihi.
Sic Jam in oratione soluta quam in versu
precipue secundum seculum modernum
debent maxime vitari talia verba quæ ali-
quam habent similitudinem ad dictionem po-
lonicas non bene sonantes. Ut quidā agit.
Ergo cape dextram hoc pietatis opus.
Quæ si ab homine expolita auris accipian-
t effendunt auditum imò etiam à minutis-
simis hominibz imò rudissimis in jocos et
cachinnos vertuntur.

§ 3^{ius}

De cæsuris carminis latini
Cæsura quo ad vocem à verbo cæde dicitur
quasi cæsis, quo ad rem est syllaba post am
et 2dum, 3^{ium}, et aliquando 4um pedem
remanens dictionem finiens quæ syllaba
beneficio cæsura apud Poëtas licet sit
brevis potest esse longa. v.g. in hoc versu

Pecto

5
Pectoribus inhians spirantia consulit exta
ima celsura est tritemimeris quando post amū
mum pedum carminis manet syllaba u-
na vq. Arma virum. Item Fraterna saci etc.
Infantum Regina iubes.

Dicitur hęc celsura semitrinaria quia habet
medietatem 3um pedum.

2da est pentemimeris quando post 2os pe-
des manet syllaba Arma virumq canent

Item postquam res Asia. Dicitur hęc celsura
semiquinaria quia habet medietatem 5 pedū
3tia est heptemimeris, cum post tres pedes
manet syllaba vq. Multa super Priamo totās
dicitur semiseptenaria quia habet medie-
tatem septem pedum.

4ta Ennemimeris cum post 4 pedes manet
syllaba vq. Una eademq via sanvis ami-
masq sequuntur.

Definea animum studiis fallog labores
Dicitur seminovenaria quia habet medie-
tatem novem pedum.

8

57 Huc spectant adhuc dua casura trohai-
ca et buccolica Trohaica est quando
post duos pedes seu horreus dictionem
claudens, idest dactylum, cum syllaba
sequentis dictionis faciens, v.g. Non omnes
arbuta iuvant. Buccolica vero est
cum post tres pedes manet syllaba fin-
gens dictionem, et cum sequenti dictione
duarum syllabarum dactylum facit. v.g.
Multa super Priame roitans super etc.

Hec propria est carminis Buccolici di-
citur tetrapodia quia post tres pedes habet
syllabam longam et duas breves.

S. 2us

De nominibus carminis Latini.

Ut genera carminum ut melius nobis inno-
scent denominationes illorum. pscienda sunt.
Ut pote tam diversa, et tam multiplices.
Carmen unde dicitur vide supra versus adverte-
do quod scilicet pluries vertere idem necesse est
donec componatur carmen.

Metrum idem quod mensura seu pes carminis. 5
Anno Itaq carmen cognominatur à materia de qua
scribitur.

Sic carmen Apobaterion est quo gratia
agunt Numini peracto itinere.

Heroicum est quod Heroum acta canit.

Genethliacum est, quod in laudem alicujus
infantis nati scribitur.

Epicedion est, quo funus defletur.

Epitaphicum, quo nuptiae celebrantur.

Propheticon est carmen quo iter felix appretat.

Tragedium Elegia, Threni, Epicedia, E-
pithaphia sunt carmina quae res tristes tractant.

Alia sunt carmina Encomiastica Panegyres
quo laudes in se continent.

Satyra, Diata, quae execrationem continet.

Saeculare carmen est, quod quo centum
peractos annos, seu saeculum finitum gra-
tulamur.

Parodia est carmen, quodam alterius imita-
mur, vel versu diverso vel stylo. ut v.g. Si po-

Ionica veritas latine vel è contra.
Epicipharisma est carmen quo laudatur
ab aliquo Poeta. Lyricus Palinodia est
carmen quo p'ius dicta v' facta refutantur.
Sotria, quo reditum ad sanitatem vel in-
colunitatem ex periculo gratulamur.
Merorycon est carmen quo affectu testamur.
Eucharisticon est quo gratias agimus ali-
cui pro beneficiis acceptis.
Protrepticon est quo aliquid suademus al-
terius gloriosum. Proseuticon est quo petimus.
Celerisma est carmen postulatoritum, seu quo
aliquid postulamus. Paenesis, seu Pare-
neticon carmen est quo precepta doctrinae
damus. Paramycticon est carmen, quo
aliquem solamur. Pean est carmen Tri-
umphale, quo antea canebat' martiri.
Mimus est carmen, quo hominum vilium
Lepide exprimunt. Epinecion, quo gaudia
de victoria exprimunt. &c. Pertinet ad
hac loco sed de his suo loco dicet.

Epibaterion est quo revertentes in Patriam
am carum. Syncharisticon seu Euphemia
quibus de adventu gratulamur.

Eroticon carmen est, quo affectum monstrum
eiga aliquem contestamur. Scholia sunt

carmina quae in convivio aliorum laudes
exponebant. Panegyricus est carmen in

magna aliqua frequentia in laudem alicuius
dictum. Nenia carmen est quod ad

rogum sepulchralem canebat. Parentalia
vel Inferia sunt carmina quae vel

in funere vel quod repetita fuerunt
2do Carmina ab Authoribus suam desumunt

denominationem, seu ab inventoribus ut Sapphicum à Sappho, Virgine Poëtica. Phae-

leuticon à Phaleuco &c. aliquando à b
instrumentis. Lyricum à Lira.

3tio Carmina cognominant à pedibus,
sed quidem frequentioribus seu praeipu-

is aut Mensura illorum talia sunt Dactylis:
ca, Iambica, Anapestica, Trochaica, à men:

sura vero dicitur. Carmen Monometrum
quod habet pedes 2 seu mensuram unam.
Dimetrum est quod habet pedes quatuor
seu mensuras duas. Trimetrum habet pe-
des tres seu mensuras tres. Hexame-
trum quod habet sex hoc est singulos pe-
des singulis metris correspondentis.

4to Denominantur carmina à numero sylla-
barum v.g. Pentasyllabon, item 5 syllaba-
rum Carmen et tale est Adoniam. Item:
deasyllabon id est undecim syllabarum
quale est Sapphicum et Plautium.

§ 5tus

De carmine in particulari

Illa hic exponimus carmina quæ sunt
in majori usu, ut vere facilius preceda-
mus illa ad quatuor genera revocabimus
scilicet Dactylicum, Iambicum Anape-
sticum.

Primum genus seu Dactylicum
Ad genus hoc refertur

anno 1762

59
amo Hexametrum seu heroicum qd sit 6 pedes
Dactilos scilicet Spondeos mistos ita tamen
ut 5to loco sit dactylicum 6to Spondeus vel
horreus cum ultima syllaba exlex v.g.
Ut belli signum laurenti turmus ab arce
Exulit ex sinu conuerunt cornua cantu.
Si vero hexametrum carmen habeat 5to
loco spondium dicitur spondaicum quod
non nisi in rebz grauioribz maiestatis cau-
sa usurpatur ut illud.

Cara Deum soboles magnū Iouis incrementū
Iam vicina iubet nos vivere mausolia
2do Pentametrum quod habet 5 pedes
(unde et nomen trahit) ita tamen ut quin-
tus pes constet ex duabz celsuris una qua
in medio 3tio loco debet poni longa al-
tera qua in fine brevis vel longa.
Et timor ipse nobis causa doloris erat.
3tio Cliconicum constat 3bz pedibus
spondeo vel horreo et duobus dactylis sic
- - | - - | - - | Sic rediua potens Cipri.

4to Anacapa

60

4to Arcepiadeum Dactylicum pedes habet
4 et in medio caesuram longam eo ordine
spondeum dactylum 3^{io} loco longam
4to et 5to dactylum v.g. — | — — | — | — — | — — |

Maceras Uravis edite Regibus
5to Horatianum constat 4 pedibus et caesu-
ra longa in medio v.g. — | — — | — | — — | — — |

Hoc carmen bis in suis carminibz repetit
Horatius. Pro 3^{io} vero carmine utitur carmi-
nari Archilochio Iambico. Quod carmen ad
2^{du}m genus referri debet, propter notitiam
tamen quo ordine in suis versibus usus est carmini-
bus iteratus h adduce quantitatem carminis istius.
Archilochium Iambicum habet pedes 4 et in
fine caesuram

6to Carmen alcaicum Dactylicum quo Horatius
utitur 4to versu vocat et Pindaricum aliter con-
stat 4 pedibus v.g. — — | — — | — | — |
Sacra tuis perire Rixis

7mo Dacty

500/54 Tibia personat

3bus dactilis et Spondeo

differt a priore, quia loco 2mo dactyli ha-
bet caesuram longam consistensq; pedib; et caesura

amo caesura - [Doo] - oo - - [Sam fundite fleusq Ora

bet pedes 7-oo/-oo/-oo/-oo/-oo/-o/-o/-o/

Anno lccc^o xlviii^o

Ceci parentis Regimen ac fessi unicum

Patrie levamen grata quam tanti est mihi
 Tali versu scripsit Grammatica Seneca est
 si abundet sententiis et quadam sensuum gravitate
 2do huc spectat carmen Scanzoniæum seu
 Claudicans dicitur Hipponacteum à suo in
 ventre quod habet omnes pedes quos Iambi-
 cum Senarium 5to vero loco solum Iambum
 6to Spondeum vel Horreum et per hoc differt
 à Iambico si e.g. $\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup}$

Fulsee requondam candidit tibi Soles
 Tali carmine scribunt Satira increpationes
 aliquando etiam ut videre est in Martiali e-
 pigrammata 3tio Hipponacteum Pentame-
 trum Catalectum constat 5 pedibus et casura
 in fine tali ordine uno loco $\bar{\cup} - | \bar{\cup} - | \bar{\cup} - | \bar{\cup} - | \bar{\cup} -$

Ternos vetusti congios Falerni
 4to Iambicum Hipponacteum aliud est si
 ad unum carmen syllabam addideris
 scilicet casuram sic primo loco
 $\bar{\cup} - | \bar{\cup} - | \bar{\cup} - | \bar{\cup} - | \bar{\cup} -$ e.g.

Ibis liburnis inter alta navium.

5to Dimetrum

63

Vexilla Regis prodeunt

Dei Creator Spiritus

De Archilochium Sambucum est (ut se:
pius diximus dum de Heratiana stro:
pha egimus) quod habet 4 pedes sic xmo loco

Silla laborantes gelug.

Mus carmen ponit hic in oda Horatiana
mo Anacreonticam Iambicum quod etiam
dicit Boetianum ex eo quod Boetius saepius
hoc genere utitur, habet 3 pedes syllabam unam
aligno | v - | v - | v

Aje cuncta nuptiali
Habet omnis hoc volupras
Stimulis agit ferveres

Suo Iambicum Aristophanium duobus
Iambis et syllaba in fine, potest etiam
habere primo loco spondeum v.g. sic

— — | — — | —

Nulla silenti
Valles per ima

Gradu metaurus

quo Iambicum Euripidicum tribus constat
Iambis uno et 2no loco potest recipere spon-
deum vel Pirrictium v.g. sic uno loco

— — | — — | — — | — — |

Ave Maris stella
Dei Parens alma

uno Iambicum, Ulemanicum constat 4
pedibus quorum 2us et 4us Iambus reli-
qui Iambi vel Spondei aliquando tribracthi
vel Anapesti

— — — | — — | — — — | — — | — — —

Spernis decore Virgini Thores
Sunt et alia carmina Iambica, sed magis
pro placitu quam usui Poëtarum.

3^{ium} genus Trochaicum

Ad hoc genus refertur uno carmen Saphi-
cum constans 5 pedibus hoc ordine

- u | - - | - uu | - u | - u

Sed etio cuiq addit adonius
Nihilus penmis vitreo daturus
Nomina pondo.

Post etiam carmen in oda Saphica solet
poni carmen adonium qd constat dactilo
et spondeo, v.g. Nubibus atris
Conditum nullum
Fundere possunt
Sycdera lumen.

Saphicum aliud carmen est constans
3bus Ionicis v.g. u u - - | u u - - | u u - -

Miserorum est neq amori dare ludum
Saphicum aliud constat q Ionicis
u u - - | u u - - | u u - - | u u - -

Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis
Phaleutium seu Hendecasyllabon
debet habere quinq pedes sic
v.g. primo loco.

- - | - uu | - u | - u | - u

Commendo tibi Quintiliane nostros.

66

Trochaicum, Alcmæanicum dimetrum habet
4 pedes $\bar{u} \text{ } \bar{u} | \text{ } \bar{u} | \text{ } \bar{u} | \text{ } \bar{u}$ vg

Pange lingua gloriosi

Luxuriam certaminis

Trochaicum Euripidicum constat 4 pedibus
 $\bar{u} \text{ } \bar{u} | \text{ } \bar{u} | \text{ } \bar{u} | \text{ } \bar{u}$

Corporis misterium

Saphicum Trimeterum dicitur iambicum a mi:
nore quod habet 3 pedes Ionicos a minore.
 $\bar{u} \text{ } \bar{u} | \text{ } \bar{u} \text{ } \bar{u} | \text{ } \bar{u} \text{ } \bar{u}$

Age clare moderari Dea mundi

Hæc spectat Ionicum Tetrametrum 4 pe:
des a minore hoc est amo et 2do et aliis locis

Pirvichium simul Spondeum

$\bar{u} \text{ } \bar{u} | \text{ } \bar{u} \text{ } \bar{u} | \text{ } \bar{u} \text{ } \bar{u} | \text{ } \bar{u} \text{ } \bar{u}$

Age clara simulantum

Qua te pennas Aquilonum

Trochaicum Trimeterum Brachicathalectum
constat quatuor pedibus. hoc est horreis.

$\bar{u} \text{ } \bar{u} | \text{ } \bar{u} | \text{ } \bar{u} | \text{ } \bar{u}$

Bacche iunge crines

Trochaicum

Trochaicum Hipponactum estat 8 pedibz
- u | - u | - u | - u | - u | - u | - u | - u |

Pelle tensis terga ponti vela tende jam

Trochaicum Archilochium estat Trochaico
Alemanico et Trochaico Euripidio de quibz
proxime egimus unde 7 pedes habet et syllaba in fine
- u | - u | - u | - u | - u | - u | - u | - u |

Pulehrum carmen est si cæsuris careat vñ
Ecce Caesar nunc triumphat qui subigit Gallias
Item illud iuxta correctionem Urbani svi

Pange lingua gloriosi Lauream certaminis
Talía sunt carmina in epodo Salsbivi oda 2da

4tum Genus Anapesticum

Anapesticum Archilochium carmen est qd
habet 4 pedes quorum omnes possunt es-
se Anapesti vel spondei xing vero et 3ing
potest esse etiam dactylus.

- u u | - u u | - u u | - u u |

Turbine magno spes sollicita

Urbineus etant repidiq metus

Hæc de carminibus quæ magis nota dixisse
sufficiet

sufficiet. Lariosiora scrutaturi & pereremus.

§ 6us

De Symbolo Emblemate et Hieroglifico
 Symbolum ex Graeco significat distributionem
 seu compositionem quae debet componi ex si-
 militudine pictura et Lemmate, representa-
 tem aliquem mi sensum occultum, una
 igit pars Symboli est similitudo quae de-
 bet esse bona inter rem quam ad pingendum
 assummo, et rem quam volo hoc Symbolo
 exprimere haec similitudo non debet esse
 quo ad omnes similis proprietates huic
 rei qm Symbolo exprime, sed solum secu-
 dum hanc proprietatem qm exprime p Symbolo
 Item haec similitudo non debet accipi a re-
 bus abiectis seu vilioribus sed a rebus honestis
 Item non debet accipi a his rebus quae non
 sunt notae omnibus saltem doctioribus qui-
 a haec similitudo accipit ad induendam rem
 adeoq omnino debet esse clara quae clari-
 ritas non esset similitudo preteritur ab his
 rebus

69
rebus quæ non sunt notæ hominibus omnibus.

2da pars Symboli est pictura istig rei cujus
similitudinem invenisti cum hac re qm

• Symbolo exprimere vis, pictura verò debet
esse talis, ut possit agnosci ab omnibus.

3tia pars Symboli est lemma, hoc est fra-
gmentum aliquod, aut sensus exprimens,
id ad quod colimat Symbolum.

Nota quod lemma non debet in se include-
re rem pictam. Elegans est lemma si summa-
rit ab Auctore **Classico** firmis aut principi-
um carminis exempla gratia habet quidam
volens exprimere **Cardinalem de Lugo** qui
obcolaram sibi purpuram lacrymabat, ius-
sit pingi candelam ardentem, et in guttas
effluentem cum **L. luget quia luget.**

Plura et spectare et legere et audire licebit.
Symbolum igitur id duplex, aliud morale ali-
ud Heroicum. Heroicum illud est de quo
immediate egimus. Dicitur Heroicum, quia
sumit originem a Heroibus qui peracto
bello

bello in scutis pingebant varia sua auda-
 cia insignia cum inscriptionibus seu Lem-
 mateg. Morale vero est quod caret pictu-
 ra solamq. habet sententiam cum simili-
 tudine aliqua v.g. loco hominis alia
 Emblemata idem est symbolum idem est
 symbolum cum hoc discrimine quod in
 Emblemate possit pingi totus homo no-
 item in symbolo potest quæ esse sine
 inscriptione ex Doctorum hominum usu
 habet aliquam in se expressam simili-
 tudinem v.g. Palma victoria Corona Regis et
 S Imus

De Enigmate, Grypho et Logogrypho.
 Enigma est sermo obscurus rem qm pi-
 tam p. ejus proprietatis describens cir-
 ca quod hoc advertendum ne propieta-
 tes rei sint vel obvia nimis v. nimis
 obscura describi autem per istas p-
 prietates v. Allegorias v. per similitudi-
 nes, sic quidam describit Cytharam.

In silvis

In sylvis tacui max dura casa securi
 Dum vixi tacui mortua dulce caro
 Lit̃ra me genuit nec quid sit lit̃ra novi
 In libris vixi nec sum sapientior inde
 Exedi Musas nec tamen inde profeci
 Grande mihi caput est int̃q̃ sum mēbra minuta
 Unus pes solum sed pes longissimus ille
 Et me sonus amat proprio nec dormio somno
 Quo mane incedit pedibus natura quaternis
 Luce bipes mediam est Sole cadente tripes
 Sic Adriades ripa est sū vas illud quo aqua exurgit
 Arboreas tam mihi sed cervix zonag ferrum
 Criminis expertem trabs tamen alta tenet
 Sape sonat nostri capitis coliq̃ catena
 Sape tenebrosi carteris ant̃ra premunt
 Nec prius esse meo poterit quis munere dives
 Nil prius effundat viscera nostra sibi
 Zagadni proze com ia jest chociem cos podtego
 Nikt bezemnie niebedzie nigdy co małego
 Poczonym, przyodzieniam y dzwiganym marks
 Gdy miś wynleka od niego dżdeymianu szaks
 Hociązem nie

Chociazem nie iest zboyca gdy mi utna glowe
 Jedyk martwy wywleka wenezas z nadyd moze
 Jak sie potym napije trunku z nyczaynego
 Na bialym placu doznam harcu misternego.

Item

Teh mi ucieto w Serce wyieto
 Napię sie dano w Gadac kazano.

Nota quondam non solum carmine proponi em
 gmata vulgo gadki talis est questio illa quæ
 animalia post mortem imperant canis suum
 probet impare etc. pergamemna privileis.

Item avies qui intestina fidibus subministrat
 anser qui calamos scribendis mandatis sub-
 ministrat.

Gryphus est occurre rei per picturas voci-
 bus immista descriptio, quædo vq hæc quasi
 militudine habent ad cognome animalis alicuius in
 literis scribunt, sed per illa animalia depingunt sic vq
 volendo exprime hæc voce Stonce depingeres Elephantem
 qui polonice dicitur Ston et adderes syllaba ce et haberes Stonce.

Hic mos est usitatissimus Aegyptiis qui Epithaphia tali scriptura mortuis suis inscribunt, sic etiam si velles describeres mensa necessaria hoc versu collecta.

Sal mensa est ciathus tum fascina cultui. Deberes pingere sal mensam ciathum fascinam et cultum. Hæ autem voces et actum scribere literis haberet Gryphus.

Logogryphus est nominis alicuius per litteras vel syllabas vocatur syllabicus,

literæ autem describuntur per similitudines quas possunt habere ad rem aliquam, ut O. ad circulum v. annulum C. ad medium circuli, I. ad columnam S. ad serpentem vel per proprietates exprimuntur, ut v.g. R. exprimitur tanquam vox canina.

Notaq. in Logogryphis poni loco huius vocis principium istas caput v. frons v. cornua v. vertex v. prora loco istius medium dici pectus v. cingulus &c. loco istius vocis finis poni nomina hæc, planta, pedes,

cauda, puppis &c.

Per Logogryphum descripsit quidam cor.
 Dimillecem suera Pharam cum dentamine.
 Iunctam poscit homo poscit et ille Deus.
 Sic Patria lingua descriptum est Simo Nome Iesg.
 Nad kolumna cel widac tuk u postumentu
 Pot pierzienia z tozono lecz bez dyamentu
 Mieysce tylko zostalo gelsie byt kamien drogi
 Juz sie ngore kryzeczy drze padalec trogi
 Blisko widac ku wierzebu ku ziemi rozdarty
 Stup, a znowu juz przynim kryka waz zazarty.
 To daimna ze gadziny wielisz z gromadzona.
 Nym Amieniu wkerym nam zycie z natezione.

Sic etiam quidam cor descripsit
 Luna mihi caput est orbis sub pectore totus
 Rixantibus plantis plurima turba canum.
 Ubi per lunam intelligitur & per orbem o per
 canes rixantes &c.

Item illud ubi Adam describitur.
 Krokwa mi ngtonwie stoi tuk napiesz w boku
 Krokwa w nogach dochodze wysiedcznego roku.

Per syl.

7
Per syllabas Logogryphus sic scribat ut
unius cuiusq. syllabae significatio v. simi:
linoelo cum aliqua re exprimat sic hoc expri:
mitur verbum dapes.

Quing cibant bis bina volant tria stant duo pul:
sant³ scilicet si fuerint literae quing signifi:
cabit dapes si quantum significabit apes
si 3 significabit pes si duo significabit es.

Tali modo describit Ioannes.

Krzakni To a porym sie spytany po taćmie
O coc sie zda a niechciey z pamięci nie ginie
Sam początek pytanja przytożę do tege

To czym wtacinskiję monie zakazania cego
Konię imienia mego nie wyndzie ci z gęby

Uhoc bys naybarżciey krzykat i okregloniesz bez zęby

Tali modo debet quidam censuram libro alterius.

R. habet ausonium liber hic habetq. pelasgum

R. habet habraeum praeterea nihil.

Quibus expressit hanc vocem errores apud
latines enim haec litera dicitur R. apud Gra:
cos eadem litera dicitur rho apud Hebraeos res

Quibus insimul collectis patet hac dictio erronea.
Sic etiam expressit quidam hac methodo
vocem cornix.

Rex volat in sylvis nigro vestita colore
Si caput abstuleris rederit alba nimis.

Articulus 3us

De carmine Cabalastico, Chronastico,
Acrostico, Canerino et Legnino.

Cabalasticum carmen est quo ad nomen
obscuritatem significat.

Quo ad rem est carmen, quo animalis-
quem per litteras numerum arithmeticum
significationibus exprimimus.

Ita scilicet si relecto litterarum numero in
annus quem exprimimus plectat labor est
quidam hac in arte maximus.

Fructus vero prorsus nullus non igitur
tam ingenio quam improbo labore. Constat
carmen hoc numerus autem litterarum tali debet esse.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	20	30	40
A	B	C	D	E	F	G	H	I	K	L	M	N

50 60 70 80 90 100 200 300 400 500
 O P Q R S T V X Y Z

79

Si vere in carmine dyphiangus contingat
 debet se resolveri in duas literas equivalentes.

Exemplum pono ubi exprimitur ad. 1731

Dum Christq vite gemmea dona tulit.

Chronosticum carmen est quo ad vocem

Ex Graeco quasi tempus seu carmen tempo:

rale. Quo ad rem est carmen in quo tot

ponuntur literae numerum Ecclesiasticum si:

gnificantes quod sufficiunt ad exprimendū

annum hunc quem significare vis. Sic ter:

ti expressit carmine quidam quo Illus. X. Re:

verendissimq Dñg Christophorg de Stupom

Szem bek synodum Crasnostavia celebra:

verat scilicet annum 1712.

Præf. L. 12. M. 1000 D. 500 C. 100 L. 50 X.

Literæ autem hunc numerum significan:

tes sunt 1 M. 1000 D. 500 C. 100 L. 50 X.

10 V 5 I. unum sed ex his aliis componi

ut ex X et C componi 90 ex CL 40

ex I X 9 ex I et U 4 et sic de cæteris.

Tali etiam versu exprimitur. A.D. 1700.
 2^{Vo} De^o & alijs V^ol^o r^ol^o ut^o in^o Ma.
 Acrostica carmina sunt, quorum initiales li-
 terae deorsum lectae nomen aliquod efficiunt.
 Marmora tu flectis felici in morte Maria
 A vestro flammant pectora corda mihi
 Quinque usque licet quis quis in vestra precari
 In propriis rebus grandia subsidia
 Accido sed plantis praeponis vestris ego summa
 Et decus et splendor Virgo Maria Poli
 Aliquando et in principio medio et fine
 idem nomen legetur
 Imbue Christe tu mea Sanguine vulnere sacro
 Extinguat latices Ut nostro incendia cordis
 Succensa hoc petimus Sedem pectoris ignis
 Unica nam super est E vestro sanguine Iesu
 Spes venia d^o r^o & In te spes mea sola salus
 Aliquando in versu totum nomen exprimitur.
 Innumeros Effletu servas Una salutis.
 Spes in quo pendet stipite nostra salus.
 Caratinum carmen est retro gradum quod

quod retro potest, aligando per integras vo-
ces servata carminis quantitate inno gene-
re, etiam aligando carminis legi sic

• Sacram pingue dabo nec mucrum sacrificabo
Sacrificabo mucrum nec dabo pingue sacram

Alme pater patriæ nobis et maxime Caesar.

Ausoniam decus o lux pia remulidum.

^{syllabarum} _{tro} Minis ero subulat talibus ore sinim.

Roma tibi subite moribus iuit amor.

Munere solva an amori romana aula serenit.

Lege per syllabas et habebis eundem versum.

Leoninum carmen est quo servata qñtitate
versus in fine et medio candentias et mittit
ut illud satis notum quod quidam inscripsit
Ecclesia a se recta

Sic Superis grates Simon hoc hocce Penates
Sruxit solares incolet ergo lares.

Scrībū sapissime Leoninum carmen sine
quantitate ad instar Polonici carminis ob-
servato nihilominus numero syllabarū ut
illud S. Casimiri. Omni die hic Maria.

Gali

Tali carmine scribunt Prosa seu Rhythmi
Eclesiastici.

Articulus 5us

De reliquis Lusibus Poetarum

Aequidictum carmen est quod ab iisdem
vocibus in hoc carmen secundum quibus
clauditur amum.

Vado mori mors certa quidem nil certig
illa hora sed incerta vel mora vado mori.

Correlativum carmen est quod habet in amo
versu voces correspondentes vocibus secun-
dis vocibus.

Uervec cum puero puer aliter spona marito
Custello flammis fume ligone cadunt

Itē Dilige luxuriam vinum cole desere Sanctos.

Isiditiam fuge sperne Deū satanā revere.
Anemnonicum carmen est cuius singulae voces
ab eadem littera incipiunt.

Flos fueram florem lae fortuna fefellit

Alphabeticum carmen est quod omnes liti-
ras alphabetice in se continet vq

Grandia

8.

#

Grandia Dux Sephyris confusa at vota quivis
Serpentinum carmen est, quod duo carmina
ita invicem correspondent ut Serpentis in-
star legi debeant

Qua can di t fer per
os quis rus risti itate emit
H san mi ch bon red
hen Mc ini s mortal
ors nica oli restat ibus una
S pera P non omn

Proterus carmen est quod pluries perverso
ordine. Tot tibi sint laudes quod sidera Caeli:
Echo carmen est in quo voces prorumpit
quasi sibi respondere videntur. v.g.
Sunt pueri fragiles vi muneris, oris.
Arithmeticum carmen est quod numerum aliquem denotat
Sex tria sunt septem bis sex tantummodo sex sunt.
Arithmeticum secundum est, aliter dicitur Navi:
fragum cuius vocales numerum significant
valem, quali ponuntur ordine.

A¹ E² I³ O⁴ U⁵

82
Tale est carmen illud ab Ruarro quidā cōpositū.
Rex Angli cum gente bona dat signa seren

Musicum carmen est, in quo si contingat iste
syllabæ. Ut Re Ali Fa Sol

Carmen macaronicum, in quo voces polonæ
ad instar latinæ constructioni cum latinis
verbis discentur. Tali recreationem carmi-
ne descripsit quidam.

Super in uiciem nam misit nos Pallas arena
Ludere permittens et suauolare per agros
Dum grates campos mittam wiesnamq saluto
Tunc mihi et nostris mens est innare Poetis
Entheis inspirat pulchre opiscare uesotam
Wiesna delicias nox tali carmine scribo
Iux blando placidi succedunt ordine cary

Expectata

Expectata diu myslam demulcet uiciccha
 Sic quidam descripsit Bacchanalia
 Sunt quæda nostri saltantia tempora Barchi
 Scalonosq; dies etenim quocumq; priamam
 Tunc licet in pleno mentum submergere kuflo
 Jamq; alius totis rosgardiare paratus
 Noctibus aut zymæ cerebrum fundit Oleyko
 Orta hic pereunt torreummata vitrea Klonki
 Quod dolea Cyathi calices kufliq; lagenda
 Humida nostror' vix tangunt ora bibonum
 Siccamq; latices rosgluszanyq; Konenki
 Gorzatti pinag Radzi velut ille piorumus
 Quo Phaeton quondam moruū demissus in ipsu.
 Et hæc de carmine Macaronico sufficiant
 Articulus

De Epithaphiis inscriptionibus
 Inscriptio est q̄æ colloßis Domibus, Im:
 maginibus, Statuis, per modum Lemmatis
 v Epigrammatis v Elegij inseribit. Puris
 autem verbis cum profundiore tamen cogitati-
 one id fieri solet præter inscriptiones Ele-
 giari

style factas quae longiores esse solent
de quibus in Rhetorica.

Sic inscriptionem Venetiis dedit Sennasarius.

Viderat Adriacis Venetam Neptung in oris

Stare Urbem et toti ponere jura Mari

Non mihi tarpeias quātūvis Iupiter arcus
Obice, et illa tui mœnia Maris ait

Si pelago Tiberim pferas Urbem aspice utraq
Illam homines dicas hanc posuisse Deas.

Parisiis Ponti supra fluvium sequenam in-
scriptum legitur.

Jucundus geminos posuit tibi Sequana Potes,
Hunc tu jure potes dicere Pontificem.

Uratistavia Immagini B. V. Mariae Do-
loresæ Christum de cruce depositum
bajulantis subscriptum legitur.

Aucter eras vita nunc es lachrymabile fœng
Rursus et ex illo funere vita venit

Epitaphium est sepulchri inscriptio qd
etiam aliquando brevi expeditur.

Continet nomen, cognomen Patnam, annos

merita

merita gesta laudi de mortui inservituri
scribunt Epithaphia aliquando solute (de his
in Rhetorica) aliquando versibus et id nostri
laboris est in quibus solent exprimi allocu-
tiones viatoris, inductiones mortuorum lo-
quentium, in fine doctrina aliqua, ut illud
Hectori inscriptum.

Hectoris hic humulus cumq; sua Troja sepulta est
Conjuncti pariter qui perire simul.

Plura in Auctoribus reperies.

Articulus 1us

Articulus hic constabit Paragraphis 4
In primo agemus de Poesi Elegiaca, in
2do de Poesi Lyrica, in 3tio de Poesi Epica,
in 4to de Poesi Comica et Tragic

S 1us

De Poesi Elegiaca

Elegia quo ad vocem dicitur à Græco Elego
quod tristem significat. Unde Elegiis
tristes describebantur materia juxta illud.

Hebilitis indignos Elegia solve capillos.

Nunc

Nunc etiam letiores materia Elegiis describunt.
Proprietates illius sunt a Principe Elegiacorum
Ovidio expressæ

Venit odoratos Elegia nexa capillos
Et puto pes illi longior alter erat
Forma decens vestis tenuissima vultu amatus
In pedibus vitium causa doloris erat.

Ex singulis versibus virtutes collige
Primo dicitur nexa capillos quia in Elegia
debet curari conexio. 2do dicitur
pes illi longior alter erat quia Elegia He-
xametro et Pentametro scribi solet.
3tio dicitur forma decens quia stylus debet esse
ornatus. 4to dicitur vestis tenuissima quia non
debet esse illius materia nimis sublimis
et elevata. 5to dicitur vultus amatus, quia de-
bet consistere affectibus. Hæc igitur virtutes illius
sunt quas ex lectione presertim Ovidij discrepere possis.
Partes illius sunt una Exordium seu accessus
qui quidam omittitur. 2da propositio, hoc est
seu res ipsa de qua tota agit Elegia. 3ta Narratio
ratio

ratio seu expositio rei quæ potest sine ulla
fictione. 2^a Conclusio quæ constat solis
affectibus pro exemplo habet compositam et
habitam de Christo à Iuda p^o osculū traditum.

Quis modus o Superiū ratio quæ in veta necēdi
Basia dum lædunt vulnere figet amor
Oscula quis credat diro suffusa veneno
Nec caret insolito vulnere solus amor
Toxica nectareos referunt male sana furores
Sub dulci qñdo melle venena latet
Attica non vati genialis mella propinat
Nec maestam pota nectare Musa Helim
Nulla meas ex hinc irident cecuba gustus
Non accuat sitim vel gaminedis Hiola
Quos poterat tantum fudit Iudea furores
Enses iam gladios vincula dira parat
Iam sūgiam rabiem movit iam regna tyranni
Iatere non dum sed satis esse putat
Iam conjuncta veniunt ad classica mites
Nec repleta tamen mortis avara sitis
Non satis est rabiem, Christo retulisse dolores

Non satis adq̃ meo quod nocet ira Deo
 Qd̃ nocet ira Deo nocent quod vulnera Christo
 Non satis enī major causa doliris adest
 Scilicet innocuos Iudas armavit amores
 In Iesum stygius basi a mille ferens
 Ipsi in perniciem iuraverunt Orbis amores
 Quis poterit Christi radios linire dolores
 In rabiem q̃ndo degeneravit amor
 Tranquilla multos delusit imagine frontē
 Et plaudes mundus porrigit ore dolos
 Desine mentis nimium confidere labris
 Disce venenatos spernere disce jocos
 Decipit ach blandos miseros ach decipit error
 En mundi facies omnia fraudis habet
 Fraus ira adq̃ dolus falso velantq̃ amore
 Et sua mellis occulit arma labris
 Exerras quis quis mundi h̃ credis amori
 Iste colorati est fucus amoris amoris
 Christus amat solus n̄ nisi Christusq̃ amat
 Christus amat vestri nisi sunt mendacia vulgē
 Blandicia nisi sunt vulnera Christus amat

Quis

Quis frontem in vulnus crudele exponet amant? 9
Frons hac tet pati vulnera Christus amat
Quis sitit exiguo lacerari vulnera dextram
Hæc gemino amant vulnera Christus amat
Correperat saxi trans fixum cuspidē ferri
Ipse suo clamat vulnere quod me amet
Non ita se vitrei produnt arcana Deorum
Quanti se in medio vulnere proclit amor
Non ita fervescit sæculi quocq; fœda camini
Qualiter in Christi vulnere fervet amor
Fervet amor tacitusq; fibris exesuat ignis
Fervet amor mundi non nisi friget amor
Friget amor mundi mundi procul estis amores
Christus amat friget quilibet alter amor.
Nota amo Poëse aliquando Elegiam cum ima-
ginatione et fictione, v. per Prosopœiam seu
personarum dictionem v. Onomatopeïam
sic scripsit Ovidius Ubi librum suū alloquit
Parve nec invidere &c.
Nota 2do quod Elegia possit constare solis
affectibus.

Nota 3to Posse admisceri digressiones similitudines comparationes figuras tropos quarelas obsecrationes indignationes.

Nota 4to cavenda esse verba nimis elevata elisiones verba monosyllaba fine hexametri trisyllaba curandum vero est ut sensus 269 claudat carminibus.

Nota 5to carmine Elegiaco scribi dialoicos in quibus 2 secum collegentes induci solent habes exemplum huius in R. P. Balde.

Amor. Magdala cur patria fugitiva relinquis idumen
Cur abis a castris hostis amica meis.

Magd. Quid turbas meliora mea puer otia vita
Un nequam nobis nos gravis esse potes.

Amor. Quid ceca nemorosa subis umbracula sylva
Nescias aetherea lampadis antra celis.

Magd. Hec nemorum tenebrosa placet quia sidera quero
Sidera spectari non nisi nocte queunt.

Amor. In tua castra redi miles mihi perfida miles
Perfida sed quoniam perfida chara tamen.

Magd. Fida Deo fieri fieri tibi perfida quero
Solve fidem quoniam solvere nolo fidem. &c.

§ 2us

De Poesi Lyrica

Poesis Lyrica nihil aliud est, nisi carmen lyricū a liris sic nominatum quod liris cani solēbāt. Constat Odis, Oda autem ex Græco idem qd canus significat.

Oda ratione stropharum est quadruplex. 1mo Monostrophos quæ habet in sua strophâ habet unius generis carmina.

Alia Distrophos quæ habet in strophâ secundâ diversi generis carmina post quæ revertit̃ ad antem. 3ta Tristrophos est quæ 3^{ia} carmina diversi generis habet post quæ revertit̃ ad antem genus. 4ta Tetra-strophos quæ habet 4 carmina habet diversi generis in qualibet strophâ et post illa revertit̃ ad antem genus.

Oda ratione generum carminis ē quadruplex. 1ma dicit̃ monopola quæ tantū uno genere scribit̃. 2da dicit̃ dicola quæ habet in strophâ duo carminum genera, ut sunt Saphica cū adoniis.

Tertia est Tricola, quæ in quavis stropha habet triplicis generis carmina, sicut Oda Horatiana.

4ta Terricola, quæ in qualibet stropha per carmina diversi generis habet.

Ad materiam carminis lirici spectant Hymni Ecclesiastici.

Genera Odarum sunt 3 primum exornativum a quo dicuntur Enemiasticae secundum de liberativum a quo dicuntur Ode suavioræ, v. dissuasiuæ. 3um Judiciale a quo dicuntur Ode execratiuæ ac maledictoriæ.

Nota 1mo Huc referri etiam ditirambum quod carmen est lyricum nam in Bacchi honorem canebatur. Eo differt ab Odis quod plura imo omnia carminum genera continere possit.

Nota 2do Huc spectare Enthusiasmum quo carmine exprimimus affectum subito erumpentem. Sepius tamen Heroico carmine scribi solent.

Nota 3to Odas ornari rerum descriptionibus,

Compara

Comparisonibz, Similitudinibz, Græca con-
structione, Sententiis, Epithetis exquisitis.
Nota quo posse mansire secum ex una in aliam
stropham exceptis Saphicis.

S 3^{tius}

De Poesi Epica, seu Poemate
Carmen Epicum quo ad vocem est versificatio.
Quo ad rem est quod quam cumq; Hexametro
versu imitatur.

Quodlibet Poema constat inventione, hoc est
vel facto aliquo illustri v. celebri actione.
2do constat dispositione qua est dictio hi-
storia alicujus per fabulas v. fictiones.

3tio Ellocutione qua qua res et disposita
carminibus describitur, qua Ellocutio debet habe-
re verba translata et allocutiones.

Poema aliud est enuntiativum, seu narrati-
vum quod Poeta rem per narrationem exprimit.
Aliud imitativum seu activum, seu drammati-
cum in quo personae inducuntur.

Aliud mixtum, quod et simplicem narrationem

et personarum inductionem habet.

Partes Poematis juxta presertim moderni dei Poetas sunt quinque.

1mo Exordium hoc est accessus brevis ad propositionem.

2do Propositio, seu id de quo totum Poema agit. Ab hac quidem omisso exordio inchoari solent Poemata. sic Lucanus.

Bella per ematios plus quam civilia campos.
3^{tie} Invocatio et imploratio auxilij Divi de Poemate sic, de Beatissima scripsimus.

Ergo ne tanta Virgo sub pondere fessa
Musa ruat, plantis sacris se nostra Poesis
Subiecit ergo huius nobis in carmina porrip vives etc.
4to Narratio seu explicatio illius de quo Poeta scripsit

5to Conclusio seu finis Poematis quod Poeta aliquando adhortatione aliquando deprecatione concludit sic nos in Poemate de Bfma. Carminis exlesus fuerat si metra locuta
Effice Virgo huius posco sint censu honoris.

Ornamenta

Ornamenta Poematis sunt frases Poeticae, 95.
sensu graviores sententiae, Figurae, Tropi sen:
sus protractione ad aliqd carmina. Caesurae
crebriores, descriptiones vivacissimae, fictio:
num interpositio.

Nota 1mo Curandum esse in Poemate si in:
hoc sensu aliquo vivacissimo unde ab initio
classici Poetae imitari poterunt, sic Q. P. Lu:
cretius imitatus Virgilium scripsit.

Arma Iucunda loquar geminos quos gloria curru. &c.
Nota 2do Misceri posse affectus doloris, ira,
amoris, vindictae, laetitiae, tristitiae, nomi:
na Deorum exclamationes, admirationes, &c.

Nota 3tio Poema aliud esse georgicum quo
describuntur res ad agrorum cultu spectantes,
aliud bucolicum quod describit actiones
hominum viliorum ut Pastorum. &c.

Aliud Satiricum, quo actiones viciae per:
stringuntur.

Huc etiam spectant carmina dicta sylva haec
sunt Poemata breviora, seu carmina extem:
poranea

variae diversae materias continenda.

§ 4us

De Poesi Comica et Tragica

Poesis Comica et Tragica sunt partes Poesis
 Drammaticae Poesis. Drammatica est quae
 non tantum rem describit verbis sed etiam
 representat actione. Proinde Poesis Comica et
 Tragica hoc tantum differunt quia Comica representat rem
 cum eventu aliquo luto Tragica cum eventu fatali.
 Partes comediae seu tragediae sunt partes 6. 1ª Antiprológus in quo symboli a re praestant, quod totum est
 net drama. 2ª Prológus est quod narratio brevis totius
 narrationis seu dramatis. 3ª Episodiu seu progres-
sio quod ad inductionem rei cuius propositum est iuncta. 4ª Cath-
arsis seu eventus rei inexpectatus. 5ª Hors seu causae repre-
 sentat v. laudas aliquid v. alludet v. osulet. 6ª Epilógus in quo
 excusant defectus et tenuitas Cratorum.
 Nota quoque Comedias et tragedias dividi in actus, actus in sce-
 nas in inductiones, sed in actus, quoniam inductiones debent
 esse impari numero.

Articulus 8us

De fictione et fabula

De Fitione et Fabula

Fabula quo ad rem est aliquot fictum et falsum aliquam tamen in se habens veritatem nam partem veri fabula semper habet.

Sic dicit Saturnus filios devoraret, id est tempus edae rerum, hoc est omnia consumit.

Fabula alia est rationalis, quod finguntur acta, v. dicta hominum quae nunquam fuerunt et esse non poterant, alia moralis, quod actiones hominum rebus irrationalibus, ut sunt bestiae, montes, saxa, affingunt, alia mixta, quod homines bestiis colloquitur, v. cum aliis quibus non competit loqui.

Fictio est rerum vero similium seu ad instar verarum excogitatio. Haec duplex est, alia longior quae toto tractat Poemate, alia minor et particularis quae accidentaliter intercurrit.

Fictio debet esse ingeniosa. 2do rara non obvia. 3tio vero similis. 4ta inexpectata 5to connexè et consequenter ordinata. Fiant vero fitiones ordinaria modo tali cum personis variis, varias actiones et locutiones affingunt.

Personae autem

Persona autem solet esse v Dij v vitia, ut sunt
ignorantia, ira, vindicta, &c. v virtutes ut sunt pru-
dentia, temperantia &c. His omnibz addit al-
locutiones, responsiones, hipudie, naufragia tem-
pestates.

Articulus gng De finitima Oratoribus Poesi.

S Amus

De Amplificatione

Amplificatio juxta Isocratem est ars ex par-
vis magna, ex angustis ampla facienda, seu
unig vocis v sensg in plures voces v sensus
deducendi.

Diversimodè id fieri potest. amo per sine-
nimum, qñdo plura verba idem significantia
ponit pro uno vq pro illo verbo pugnavit
movit signa explevit aquilas conseruit manus,
conclamavit ad arma, totum impetum ruit in
hostem, contrarias aggressus partes, certavit tenuissimè.
Ido Per Enclayem scilicet nomen pro verbo,
verbum pro nomine ponendo sic pro hac voce mi-

les dicere

les dices. publico et Patria militas. 99
3^{io} Per Equivalentiam & equalem significatio:
nem addendo vocibus sinonimis contrariis par-
ticulam non v. minimè sic pro ista voce mortuus,
dices non vivit &c.

4to Per additionem adjectivorum, substantivis
sic v.g. hunc sensum Victorem & hostis saluta-
vit oriens dilatores sic & Bellatorum maxi-
mè superbissimi victorem hostis ebrius, Chri-
stiano sanguine adoravit oriens.

5to Si substantivum veritas in genitivum ad-
dito illi alio substantivo v.g. Hostem vicisti
verteres. Cruenti hostis grande vicisti robur

6to Si huic rei quam exprimere vis det defini-
tionem aut plures. v.g. Sic definiris Regem, Po-
tentissimum dices fulmen gentium. Regnum
terror, mitus nationum.

Definitiones autem precipue sumuntur a simili ab
affectu.

Imo Per istas particulas optime dilatare sensu.
Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quid, et c.

quo Potest etiam vox mutari per casus dilate:
 de rem verbis sinonimis sic uq. Sensus Hunc.
 Liliū vernat dilatares sic, in genitivo
 Illic vernant ultra sua flora colit delicias.
 In Dati: Tantum uni lilio floriditatis adscri:
 bi potest quantum omnibus.

In Acc: Florem hunc vernantia omnis Principem
 adorat universus.

In Vocat: O Horrorum delictum, quo ut nihil
 candidiq. sic nihil vernantq.

In Abl: In hoc flore floriditatis omnem elau:
 dere Superi.

quo Simili modo Verbum potest amplificari pre:
 modos et tempora uq. hunc sensum

Per Imperativum

Intereant Orbis quamvis universi divitiæ mo:
 do pretiosior Regnis pax illucescat.

Per Optat: Utinam permitterent Superi, vel
 in defectu auri abundare pace.

Per Coniun: Quava mentis istud est, cum aurū
 affluerit odisse pacem.

Per Infinit:

Per Infinit. Nec est supra omnem fortunam
asfringere omni abundare fortuna gaudere
pace et per tempora.

10

1us Modus est si amplificet per similitu-
dinem aliquid, quod fieri potest modis 369.

1us Simpliciter v.g. Fortis ut leo. etc.

2do per prelationem v.g. Fortior Leone.

3^{io} Per magnā prelationem v.g. Ita fortis es
ut Leo tibi comparatus imbellis videatur.

Idem intellige de Comparatione.

Poteris etiam exire quon per comparatione aut
similitudine facere adjectivum assumes v.g. pro hoc
sensu easdem cum Leone vires habes diceres.

Leominas vires habes.

Nota hic etiam stylum polonicum eodem am-
plificationis habere modos cum latino iterum
hæc præcipuè observanda.

1us Ut ponantur propria pro Appellativis.

2do Insigne rei pro re aliq̃a v.g. pro Rege sceptrum

3^{io} Instrumentum pro causa v.g. loco huius sensus
innyeh z odwaznego Perca, ciebie zdownscipia po:

tomre

tomie estymować będa wieki. dices
 Inni wniośnienie wniesprzeczności koni
 butatem, Ty dowcipnym piórem u potomnych
 wiekom zapisates się pamięci.

pro Adiectiva Substantive mutari possunt
 vq loco huius sensus. Cetero wielomowacy
 język potadzi dices Rzeko wielomo:
 nistwo bez błędu się obchodzi.

Id de amplificatione dixisse sufficiet, cum
 plura et perfectius ut multo melius docebit
 Rhetorica nobis balbutientia hac in re sufficiet.

S 2dus

De Periodis

Periodus quo ad vocem est ambitus, circui:
 us, quo ad rem est sermo habens sensum per:
 fectum talem scilicet cui nihil superest, nihil
 deest ad hoc ut intelligatur.

Partes periodi sunt dua comma et membrum.
 Comma aliter dictum incisum in re est pars
 periodi minor sensum aliquem exhibens, mem:
 brum vero est pars periodi habens sensum perfe:

ctum

cum adq. suspensum adeoq. verbum personale
 finiti modi et certum syllabar. numerum sci:
 licet ad minimum 13 syllabas ad maximum
 vero iuxta aliquos viginti, juxta aliquos trigini:
 ra jamq. hi Ciceronem imitantur.

Periodus igit. artificialis ratione membror. est 4
 1ma Unimembris seu Graece monocolas quae
 constat uno membro ut duobg. sensibus uno an:
 tecedente altero consequente vq. tantus es ut parem
 post te desperent *Sacra*.

Eadem periodus si constet multis incis. vocat.
 Echinoctenes vq. multi natalium dignitate, non
 virtute non meritis n. Aetoe animo insignes sunt etc.

2da Bimembris seu dicolas, quae constat duobg.
 membris ad se invicem pertinentibus, ita unum
 membrum sine alio sensu careat perfecto vq.
 Si mortem malum quodam intelligitis quis ho:
 minum mori non reffermidavit.

3^{ia} Trimembris seu tricolos quae constat 3bg.
 membris duobg. antecedentibus et uno consequente vq.
 Si Superi beatos nos esse cupiunt et nil nisi vultu

beatos

beatas efficit insanum ē virtutibus n. studere.

Aliquando hæc periodus potest habere unum ante:
cedens et 2 consequentia v.g. Si virum comitatur
honor aut nemo honorandus absq. viri aut
publica indignus cui non viri honores accendit.
Potest etiam aut antecedenti sensui, aut consequen-
ti adijungi membrum aliquod sive per relativum
sive per conjunctionem aut causalem aut copulati-
vam aut disiunctivam.

¶ Quadrimembris sive tetrapolos quæ constat
membris 4, duobus antecedentibus et sequentibus
v.g. Si quantum meritis in rem publicam vales
tantum tantum honoribus promovearis adeo supra
plurimos dignitate asurgeres ut paucos tibi parum
reperies.

Hæc periodus eleganti maiestate incipit pter hæc
verò artem præpositionis reddi huius potest etiam
sic fieri ut habeat duos sensus se inferentes,
alios autem alligatos conjunctionibus v. particulis
causalibus vel relationis, namque pertinentes ad se v.g.
Ceteri filii nascendo humilem plerumq. foris:

nam

nam sorciumq. Parentibz addidi a laborem 105
a quibz non tam epum quam miseriar Heredes
relingnq. Regum autem filii ipso oru splē:
didisrini statim nascuntz ad imperia ut parua
fata hominu tructat, eminent ut Soles, colatq. ut Numina.
Sunt et nonnullae periodi quae circumductio:
nes periodica dici deberent eo qd numeri peri:
odi excedant. Sic Pneumatica periodus qae
constat vel adeo longioribus membris vel adeo
multo membroru numero ut uno dicentis Pru:
umate seu spiritu efferrī nequeat. Sic Ioan:
ni tertio pmettebatq. imperium orientis ase victi.
Hoc tibi suo Nomine Sanctior Indecorarius, hoc
augustissimus, Leopoldus, hoc Austria, Germa:
nia, Moravia, Boemia, Silesia, hoc pars
magna Ungaria, hoc Roma vocet, hoc ma:
gni sacro federa expectant Principes hoc
Populi herant sub iugo barbarico red:
diu laborantes, dicam amplius, hoc Vata:
hi hoc Moldavi, Kozaci suspirant hoc omi:
naz Majestati vestra devinctissima.

Item

Item Schinestenes hoc est periodus Schinasteca
 mica quæ potest esse in duobus v. quatuor mē-
 bris quorum quodlibet etiam 30 syllabas com-
 plecti potest v. g. promoris finibus imperij compli-
 ficato Regno victricibus protensis laureis im-
 mense gloriæ immortalis Teatrō apertō solos
 in angustias egisti Oratores qui operum suorū
 prodigia ceterem victoriarū cursū famanque
 nec manus, penna, nec fusioris styli ampli-
 tudine assequi, ex equo complecti valeat.

Est etiam imitatio periodica in qua tot prænunti-
 membra quod in periodo propriari sed tamen
 aut secum non comæda, aut requisitum numerum
 et magnitudinem.

Nota ut in periodo omnia bene connectant mem-
 bra debent sciri particula correlativa tam ex
 usu qm ex lectione. Item addo. periodo binem-
 bri inseruiert particula tam qm non aliter
 ita ut tantum, quantum! si tunc! tot quod!
 hoc quot! prius, quam! non tantum, sed! p. q. qm!
 Trimembri verò hæc quicquid, etenim, nisi! ut, etia,
 si!

si non, ut / sed, ut / &c.

10

Eadem particulae si bene disponantur possunt
servire et quadrimembri.

Nota condiciones periodi esse

1mo Ut habeat sensum perfectum.

2do Ut habeat bonam vocum collocationem
quantum fieri potest separatim adjectivum a sub:
stantivo non tamen a longe aut prius.

3^{io} Ut habeat membrum cum alio connexum
tenim prothesis et apotosis.

4to Quantum fieri poterit verbo personali clau:
datur periodus.

5to Ut incipiat periodus vel a prope, ut aspi:
cite, v spondeo, v dactylo, vel cretico, v anapesto,
Pariter claudere poterit periodum diehorreus si
illum dactylus antecedit, vq pro Patria fortissi:
ma dimicant. Verbo vox quadrisyllababe:
claudit periodum praesertim si non habeat
penultimam brevem hoc cavendum sit sepius
concursum consonantium vq Rex Aetnae etc.

S. 3^{ius}.

De Epist.

De Epistolis

Epistola quo ad vocem est ex Graeco Epistello, quod latine significat mitto, ex eo quod epistolas mittamus. quo ad rem est sermo absentis, ad absentem, vel quasi absentem. Dicitur sermo absentis ad absentem quia cum absenti loqui non possumus, scribimus ipsi sermone nostro. Dicitur vel quasi absentem, quia cum suadeamus, cui non possumus, scribimus illi etiam praesenti adeoque illum habemus per modum absentis est quasi absentem.

Epistola apud antiquos vocabantur tabulae, codices quia dum in tabulis ligneis et lignorum codicibus antiquitus scribebat, imo in luminibus cera illis quos hodie dices supplebit papyrus. Genera Epistolarum sunt tria. demonstrativa in quo aliquem laudamus vel vituperamus, ad hoc genus refertur Epistola Officiaria, Gratulatoria gratiarum actione, v. nuntiatoria, iocosa &c. deliberativum est, in quo suademus aliqui, v. dissuademus, ut in suasionis

Dissuasoria

disuasoriis, petitoriis consolatoriis, hortatoriis 109
is commendatoriis &c. iudiciale, in quo accusamus aliquem vel defendimus in epistolis querulis, exortatoriis, deprecatoriis, exprobratoriis &c.

Partes Epistolae, communiter precipue Exordium ubi est captatio benevolentiae, u. contestatio affectus u. brevis aliquis accessus ad propositionem seu narrationem pro opportunitate materiae inscribis. Propositio seu narratio in qua exprimitur ista res, de qua epistolam scribis hoc est totus scopus Epistolae. Deinde conclusio et haec pars continet u. breuem propositionis recapitulationem, u. affectus contestationem u. postulationem ulteriorem intimationem et cetera pro exigentia materiae.

Potest etiam his partibus addi quarta pars Epistolae confirmatio, precipue si sit Epistola grauioris momenti, imo in plures rationes aliquando rationum etiam rationes quibus narratio seu propositio Epistola confirmari solet.

Nota 1mo Exordium debet esse in Epistolis ne caput sit majus toto corpore aliquando solet et omitti. Item debet esse ex re exordium scilicet ex ista ipsa materia de scribis. e.g. ne Epistola imitatoria ad funus exordium apponatur invitatorium ad nuptias: aut aliut commune et vitum, 2^a podana okazy.

Nota 2do non esse id semper observandum ut si quis alligit ad Scholasticum coordinationem partium sed eo quisq. utaq. ordine quo sibi magis placuerit. Ut facilius scribas Epistolam.

Nota 3mo Accipe simplicem sensum hoc est propositionem de qua scripturus es Epistolam, et dilata postea quare rationem hujus unam vel plures, illasq. amplifica et dilata ut non nuda ponas verba e.g. gratulor festis acciperes simplicem sensum, seu propositionem gratulor festis. dares rationem quia hoc imperat obligatio v. aliam, quibus amplificatis haberes epistolam.

2do adverte ad circumstantias loci, temporis, persone. 3^{io} Considera ut rationes secum connectantur

pro. Ubi sensus aliquis vocabulo polonico exprimi
non poterit utere latinis sed rare. xxx

5te Adhibe fragmenta sed iis prudenter utere.

Nota 2da In Epistola considerari debet persona, tam
hæc quæ scribit, qm illa ad quam scribit

Sic enim scribas, dignari debet cum su
si minori poterit scribi aliter qd spectat ad iudiciu.

Nota 3ta iuxta cuiusq statum maturi debent etiam
in Epistola tituli et compellationes inscriptiones

in epistola sunt duæ, una in fronte epistolæ quæ
solet poni in vocativo casu vq Magnifice Dñe Dñe.

2da in superor complicata Epistola in qua
exprimitur, cui reddi debeat compellatio vero

quæ in ductu Epistolæ exprimitur loco propositionis.

Inscriptio Summo Pontifici Romano.

Sanctissime ac Beatissime Pater.

subscrib. Summo ac Beatissimo Patri Dño Dño Pon:
tifici Optimo, Maximo Dño nostro Clementi. 12
Divina providentia, Papa Romana Ecclesia,
Domino Domino et Patri Clementissimo.

Imperator Romano rum.

Augustissime Imperator
 Subscribo Augustissimo ac Potentissimo et Invictissimo
 Principi ac Dño Dño et Carolo Sexto Secto Secto
 Romanorum Imperatori Regi Germania Un-
 garia Bohemia Dalmatia Croatia Sclavorum
 Archiduci Austria Duci Burgundia Syria
 Carinthia Carniolia Wirtembergae Superio-
 ris et Inferioris Silesia Marchioni Mora-
 via Superioris et Inferioris Lusacia Comi-
 ti Habsburgi Tyrolis et Goricia &c. Dño
 Dño Clementissimo.

Cardinalis subscripta.

Eminentissimo ac Reverendissimo Dño Dño
 et Joanni Babusa D'olomeo Sacra Roma-
 na Ecclesia Presbitero (si fuerit talis sin-
 tunc Diacono aut Subdiacono) Cardinali
 tituli S. N. Archiepiscopo N. vel Episco-
 po (si fuerit) Dño Dño Clementissimo Fa-
 ventissimo.

Incipit.

Eminentissime ac Reverendissime Dñe
 Compellatio eminentia sua &c. &c.

Legato

Legato Pontifice

Illustrissimo et Reverendissimo Dño Domi:
 (si Cardinalis scribat Eminentiſſimo)
 A. A. Episcopo Sanctissimi Dñi nostri
 Divina providentia Papæ Palato Domest:
 ac Eiusdem ad Serenissimum vñ Regem Po:
 loniæ totumque Regnum Polonia et magnum
 Ducatum Lithuania a latere legato Dño Dño
 et Patrono Faventiſſimo.

Reliquas inscriptiones et compellationes ex
 his titulis colligere poteris facile.
 Serenissimo ac Potentiſſimo Principi Dño Dño Regi
 Friderico Augusto Regi Poloniarum, Magno
 Duci Lithuania, Russia, Prussia, Mazovia,
 Samogitia, Smolensci, Livonia, Severia
 Cerniehorvia, Kijovia Volchymia &&c.
 Nec non Hereditari Saxonia Duci etc: etc:
 Filiis Regum additj simulq. Principis Se:
 renissimis. Polonicè sic
 Królowskiemu, Wielkiczyznemu Polski
 Królowi Majestatowi S. K. M. Augustowi

interima

notarum 2 Boski Taski Wielkiemu Xie-
 zciu Litewskiemu Ruskiemu &c. &c.
 Panu a Panu Naszemu Miłosciwemu.

Archiepiscopo Gnesnensi.

Inscr.

Celsissimo Illustrissimo et Reuerentissimo Prin-
 cipi Dno Dno HH. Dei et Apostolicae Se-
 dis gratia Archiepiscopo Gnesnensi Legato
 Nato Regni Poloniae, Primati primog Pri-
 cipi Dno Dno Clementissimo. Poloniae
 Iasnie Perwieconemu Iasnie Wielmoznemu
 Xiezcciu Legomarci NN. 2 Bozey y Istolice
 Apostolckiej Taski Arcybiskupowi Gniezniu-
 skiemu, Legato Nato y Krolstwa Polskiego &c.
 Nota quod in Polonia Episcopis Cracoviensi
 et Varmieniensi dant titulu Celsissimo hoc est
 Iasnie oswiecony Cracoviensis sit Dux Se-
 veria Varmienis Varmia.

Cuiq. Episcopo

Illustrissimo et Reuerentissimo Dno Dno in Stephano
 de Wycho Rupnienski Dei et Apostolicae
 Sedis gratia Episcopo Luccoviensi Dno Dno

Faverrissimo polonice. Sarmii Wielmoznemu etc.
Episcopo Graecinihus.

Illustrissimo et Reuerendo Dno Dno Iosepho de
Nycho Nychowski Sacri Romani Imperii Co-
miti Dei gratia Episcopo Luceoriensi et Ormo-
giensi. Archimandrita Obrucensi Exarcho
Metropolitano Kioviensi &c. Dno Dno fuerissimo
Sufragano & Canonico

Perillustri & Reuerendo Dno Dno A. M. Episcopo
M. H. Sufragano M. H. (si canonicus natus sit) Ca-
nonico D. Curato. D. Dno Dno Obsequio meo.

Abbatis idem dat. titulu qui & Sufragano
preter titulum Officii vq. Sacri ordinis Cister-
ciensis Abbati M. Dno careissimo Capitulo
Canonicor. Perillustri et admodu Venerabili Ex-
cellentissimo S. Ecclesie Cathedralis M. Cap-
itulo vq. Collegatae maioris minorisq. subdij
Dnis Dnis Prolatis. v. amicis Obsequiis Be-
factorib. Colendissimis qd. meriti & iustardione verbisq.
Generalib. Ordinib. Religiosis
Religiosis & Reuerendo Patri in Christo Patri

116
H. H. Sacri ordinis H. Praeposito Generali &c.
Provincialibus

Religiosissimo Q. P. in Christo Patri H. H.
Sacri ordinis H. Praeposito Provinciali Ma-
gistro Provinciali per Poloniam

Nota vero quicq. ordo habeat suos nuntios
singulares, aliqui vero sunt Praepositi Provin-
cialis, aliqui Magistri Provinciales (sic de Ge-
neralibus tenendum est) aliqui S. Theologiae
Doctores, jubiles lectores S. Theologiae Bac-
calarii Defensores connotatores, Predicatores
Generales &c. pinde cuiq. ordini est consu-
tudo investiganda.

Parecho & Praeposito

Illustri & Admodum R. Do. Dno H. H. Praeposito
H. Parecho H. Dno Dno observans.

Senatoriq. maioris ordinis, ut sit Palatinus Castellani

Illustrissimo Dno H. H. Palatino H. Capiteano &c.

Polonici Sanctae Michaelis nomen membra M. P. &c.

Sicut fuerit de Domo Principis in H. H. celum Ducis ad
Celum ac Illustrissimo Dno Dno y. Antonio Samuzy

de Domo Comitum Principi Wismoniensio Pala:
tino Cracoviensi Capitaneo KK. &c. polonice
Jarmie Osmiecomemu Jarmie Wielmożnemu &c. Copellato
Wassa Xiążęca More &c.

Filiis Senatorum.

Perillastri hoc ē Wielmożnemu. ceterum per
respectum Patris addit vltz. Młostmo: Jarmie Wielmoż:

Officialibus Omnibz uniwersim.

Perillastri Magnifico Dno Dno: Wielmożnemu &c.

Nobilibus

Magnifico ac Generoso Dno Dno KK.
Wielmożnemu memu Wielce Mł Panu &c.

Na Sejm do izby Pańskiey
Jarmie Wielmożnemu Mł Panu KK. Izby
Poselskiey Marszałkowi y Jarmie Cegole:
comu Wielmożnym moim Wielce Mł Panom
z Woiewodstw ziemskich Powiatow na Sejm
Wolny y Wągrzanicki do Kota Ryckiego
Mł Panom Postem wyznaczonym od Stanow
Kocznych y Wielkiego Xięstwa litewskiego
y Przemysli, do nich należących moim Wiel:
ce.

148 ce M Panom y Dobrodziom.

Na Sejmisk

Jasnie Wielmoznym Owiiconum moim
Wielec M Panom Dugmizom Uzielom
Kom y mczyskim obymate lom y Nore
wodowa Sandomir. Kiego na Sejmisk y
Opatomski Rycerskiego stanu Zgromadze
nym moim Wielec M Panom Braciom y Dobro

Na Trybunat do Depuaron

Jasnie Owiiconum Wielmoznym moim M
Panom Trybunatu Koronnego M Panom Depu
tatem sadowym na Trybunale y Pisk ko
nickim oriadajscym Nam Wielec M Panom y Del
Civibg majoru Civitatu ut Gedanens. Crac. Scapoli
Pranobili ac Magnifico Dno A.A. Civi v. Particio
Civitatis A.A. Etc.

Civibus minorum Civitatum.

8 Jamoso ac Spectabili Dno A. viro Civitatis A. polom.
Slachememu y uczeniemu Panu A.A.

Doctori Medico

Excellenti ac Magnifico Dno A.A.

44

229

Rustico
Laborioso Dño N. villa N. Colon v Colonia polon
Praconitemus Panu N. ec. Judeo
Mieniemu Sydori vq Laimoni Israelceydori ec.
et haec de epistolis sufficiens reliqua usus docabit.

S Ultimus

De Chria

Chria quo ad vocem ex Graeco significat utilia:
tam quia utilis est oratorij ad amplificandas quas
vis ppositiones vel hictorias, unde chria est com:
memoratio dicti vel facti alicujg insignis vel u:
niusq simul. 2da propter chria est simplex est
ama³ dicti chria dicti seu chria verbalis. 2da
dictum celebre alicujg authoris exprimit et com:
memorat ut vq Si illud velles exprimere P. Sordidus
aliquis se nimium virrus posuit jugis. aut illud
Epitheti. Si cupis bonu fieri primum crede quod
malus sis. 2da chria facti est quod factum
laudabiles alicujg commemorat et describit
sic posset describere factum illud 12 Polono^r
juvenum, qui ne fidem amitterent mutuis se

surrexerunt

sustulerunt vulneribus, est illud B. Stanislas
Kestec qui audire turpi loquio deliquitum pati
solus fuerat v illud de S. Hiacinto qui fu-
giens Christum in Sine Sacramento et mira-
culam de lapide imaginem B. Sine qm mul-
ti hominum vix movere poterant una manu
secum tulit.

3^a Chria ē mista in qua et factum et dictum
alicuiq; insigne describere sic v. describere pos-
ses Aristotelem, Platonem in Scholam Gallū
Gallinaceum Deplumatum Innomittente cum
dicto ecce homo Platonis v illud Diogenis
dictum et factum qui videns puerum immerge-
re cum pedagogo eius percussit dicens. Quid
enim sicine puerum induis.

Partes Chriae numerant octo. Una est Exordium
quod laudem solum auctoris huius dicti v facti
quod Orator commemorat continere d. exordium ordi-
nariē formaz vel a definitionibz dando auctori
definitiones varias in laudem et eandem per
alios modos tibi superig. datas amplificando.

Vel sole

121
vel solet fieri per comparationes comparanda Aucto-
re hunc cum aliis v. opponendo aliis v. allegando aliis vel
p. hipos v. p. figuras aliquas laudanda eundem, v. p. quemcumq.
locu' inueniatur v. existeret de quibz aliquantum diximus ali-
quando suum. sic v. laudantes Scipionem qd' dixerit
Nunc demum sumo in periculo suum partem nulli superat
quos timeamus. In igitur exordium sic v. similes
Exige frontem caput Orbis Regina Urbis, Ceterumq. Dea
Roma Mater Republicae Romanae Scipio cum nunc tuce
aridet gloria digno cui v. nra posteritas perennaturu' veri-
bat Elegiu' imprimat laudes decatet panegires. Qui in
eam rectefactor nihil egit conatus qd' n. ad Pa-
trie salutem, qd' n. ad nris Romani fortuna cederet ec-
Posset hoc ipsum dilatare variis modis propriis figuris, quo-
rum placet. Secunda pars chria e' expositio, in qua
per periphrasim pluribus verbis v. sententiis illustrat
et ampliat dictum v. factu' id qd' Orator commemorat
seu de chria scribit. Explicatio haec ordinario modo so-
let fieri p. serg. synonymas p. metaphoras, allegorias et va-
rios eam ut in una parte diximus amplif. modo sicq.
in ma' eadem exponens superig. data sententia seu dictu' Scipionis

4

Felicitatis suae attrigisse apice Romana sentiebat Res:
publica, post qm̄ gremio decuit sub armis mris sui
amulet in auxilii stansse dici reverentissime autumabat
postq̄m ad fatales ultimas adversariorum populorū de iustis:
set audacia, Dominā Oceanū describere poterat qd̄ ē flu:
cibz periculorū evasisset in columnis. Alienaq̄ fortuna
onerariam in villas et charibides compulisset &c.
Ulterius hoc ipsum posces inahere donec totam expro:
meres sententiam.

Nota vero in chria facti loco expansionis debere
poni narrationē ut narrativer exprimaz factū id qd̄ de:
scribis. Quid vero sit narrāō qd̄ h̄t partes quas virtu:
tes vitia vide ex. Soario libi. 2do cap. 8vo satis ut po:
te tibi explanato

3tia Ratio chria est causa seu ē rāo una v̄ plures simul
data quare hoc dictū v̄ factū sit. Accipiente sunt ha:
rāones ex formibz causat. Soario item alio modo utili ab homi:
ne et iucōde item ab iis circumstantiis, quis, quid
ubi, quibus auxiliis ut diximz superig. satis de illis
in amplifiāōe, et in forma argutiarū p̄ combināōnem
circūstantiarū item ex locis intrinsicis et extrinsecis.

de quibz

de quibus Rhetorica dicit amplissime disponi au-
tem ha rationes in chria dnt pulchre ordinare p varias
amplificaconu modos v p syllogismi de quo vide epistolas v
p enthymema adhiberi dnt tropis, sermōis, figuris &c. Ex-
plū sit causa in eadem mōr scilicet dictis Scipionis hoc vq
Quid enim p fūde tranquillitatis delitiis immersi sequuntur
animi, nri pncipiu illū languore qui totum virtutis robur
ad insperatū linea arrodit & erumit quid enī illa pax v mi-
niam securitas ē nisi publicis Patrie hostis qui v indulgen-
do ingenio nro interimit et enecat. Similes eam rationes
ulteriq dari possunt

qta pars chriae est oratorium ubi aducit oratoria ppositio
dicto v facto huius chriae qm orator scribit. Ista igit ppo
oratoria iterū et dilatarī p varios modos dilataconu v
eidem oratio debent rationes dari sic oratorium huc sen-
tentia quod tunc v maxime summo in periculo sumus post
qm nulli supersunt quos timeamus. Erit oratoria ppo hac
quod scilicet in labor & infortunio infirmior formi-
dine vixit exerceat et servat Regna sic vq iaro qm
incommodi & periculi formidula affert securitas
tantum felicitatis sollicitū in omnibq fortuna laboribq
metu

44
mox quidam et ignavia labore continuo virtus ipsa in-
vosa ē &c. similitudo et ulterius posset trahere prout eū
51a pars chrisi ē simile adictis v. factis aliqua v. pluribus
illustrat similitudinibus similitudo quid sit et quomodo
nactari dē diximus de amplificacōne. Ad predicatam ig-
māam accipere similitudinem v.g. de mari quae rēges
portum nō tenet nō vela abicit nō se securā putat imo licet
littora tenet nō quiescit tamē sed iterū resurgit pcellas
medias inter Oceanifluctus luctat cū vīs &c. sic v.g. idē Pla-
ne virtuti nōrē ingeniū ē qd eam classis omniū parvū
61a Pars. exēplū seu adductio alicuius ad rē venientis hic serui-
ad cōpāda pporiōne chrisi totius. Accipiēda autē exēpla
sunt ex similia & seriis librorū lectione nactū ordinariē
ppter similitudinem & apertam v.g. cōparacōnem. Tale igit in hac
māa daret exēplū de Cleomene Lacedemonio qui agros
victis nūq̃m ceteros ēē voluit dicens ut habeam q̃uis iu-
venitū exerceas poteres igit v.g. pestem a pello Cleome-
ne Lacedemoniense virū serenissimū qui &c.
7ma pars chrisi ē ubi adducit aut sententia aut fragme-
ntū aut regma ad firmanda v.g. pporiōne breviter
ordinarie testimoniū nactū si vero indiget sententia

ampliori expone pot et longius dilatarit ut illud.
nra ppois sit testimonium ingenium longa rabi-
gine lesum torpet & e multo qm fuit ante minus
sic ut illud poteres ierem, veritatis v exultans Poeta
oraculu accipite qui agit &c.

8va Pars chria e epilogus seu conclusio in qua breviter d-
repeti ppo et fieri authoritas auditoris ad virtutē v ad
hoc arripiedū qd suadeo fugiedū qd dissuadeo. Ut in
pseri chria posses movere audire ad fugiedū oīm
et torporē sic v similiter. Quis igit se tam permissoris iga-
rie permittet deliciis &c. Et hac de partibz sufficient
ut vero ad unam partē in aliam non vires sed contra-
rualiter influat modas transitionum pono.

Ab exordio ad expōnem talis potest fieri accessus.

O virum omni saeculo honorandi Exeoto in hunc vul-
tū et animas conicite. O oraculu Apollinis in podo
dignum. O virtutē omni aeo et populo iuno Orbem ma-
randam enumeramus dignitates extollimus honores sed
in eo inter plausq virtutis nobis celebrare liceat hac
vestris oculis & animis exponimq v expinde igit au-
ditor N. cuq facti integritatem virtutem &c.

Ab expōne

Ad expositionem ad causam prius ponam illa particula
et mixta pfecto certo scire merito siquidem enim vero
postmodum vero quousque sensus facere potius nec ver
an: argumentum meum in dubium revoca siquidem &c. v. quis
vero mirari satis huius viri clementiam enim vero postquam
dederit omnia eam dare voluit v. pulchre hic triumphare
vixit e viris haut attingam plura illud proponimus v. bis
admirandam pro fecto enim &c.

Nota vero quod haec transiōnes et similes servare debemus
et tunc quando plures dantur causa seu rationes a causa
ad statum sed ab oppositi virtus elices aut v. dispar
mihi hic fuit evenit v. e contra vero videre huius rei
novitatem v. aliter tamen se res habet &c. longe vero a
nostro hoc recedant toto quod veluti Sol inter um
bras illustrior sic hoc inter vitia virtus appareat clar
ior maxima huius rei e praesentia sic illis qui &c.

A contrario ad simile

Quemadmodum etenim ita, ut n. aliter quam, &c. Ita fieri
palam esse, ita, sicut, Ut ad vivum exprimitur &c.
Putas res v. virtutem Solis diceret emula. Quemadmo
dum enim Sol, sic eam virtus &c. Auius porro rei imm

ginem

127

ginem advenire; Si huic rei stulero v. si comparavero
Quemadmodum in limpidofonte. Cui serenas in spe-
culo colo sic in simili nostra appareat veritas.

A simili ad exemplum.

Id documento sit qd &c. v. revolvisse mente illud postere
etatis documentum qd &c. facies illud antiquum revoco qd &c.
illustravit dicti huius veritatem. Vos ego magna hic antiquas
investigo nra et documenta v. subit memoria ille ingm &c.
v. o. umu posset vel tacito hodie perorare ore.

Nota possunt etia hic servare eadem transitiones qd ad simile.

Ab exemplo ad testimonium

Testes invoco Deos magnus N. Accedit huic veritati ille
& ille. &c. Nec indicare aliud voluit N. du ora autu nullu
pneuntiavit. Adesto hic Orator sume N. (posset hic de-
finitiones plures poni. Oratoris illig. cuius testimoniu adfero)
et rem illustra veritate. illumina &c. v. unum perorasset
nisi cum agit &c.

A testimonio ad epilogum

Sed postat motas componere fluctu. Satis igit est &c.
Iam rade manum aperis submovere tempus e. iam tam-
dem nra portum religere corine. Claudere iam pueri
novales.

ivulos sat prata liberunt Et jam dictioni nra
coronidem imponamus v. Vas igitur auditores schu-
dite v. sed mea ad vas descendit oratio. Quod
quid igitur hactenus perorū est mēibz et animis im-
primis jam tandem colligere v. in exordii dicti-
onis me termino liceat v. metam igitur hujz verita-
tis colligite cum mea vestro in aspectu deficiat orō.
Nota ultimo non eo fine me has edidisse mōti-
ones ut candidatus Rhetorices ad omnem omni-
no materiam has licet invitis vobz semper in hat
sed ppter ea ut si qñdo aliqua opportuna fuerit
iis utat si vero non sentiant materiam ex iis
formet eadem praxi qm in ofatis dedi accipibz.
Et jam hic ad ultimū epilogum nter venit labor
immo integer tam jam jam tendit anag ubi sin-
gulis ad hanc doctō frontū laboris metam.
Inter Poetica fidei lusus quiescendum ast voto-
rum meorum non nunc finem credite,
movi lapidem inter Poeticos lusus
et difficultatum ardua a vobis
removeam, utinam hac vobis allu-
dente

dente fide dignitatum et fortuna:
rum stent theba, utinam restan:
do hac expeditiores vos ad sci:
entias celeriores, ad dignitatu
rum promptiores ad pi:
etatis fastigium efficiat
ne vero ad dicti vobis elu:
datis vota Professo:
ris, Superum grati:
& Numinum
vobis alludent
favores.

Amen.

AD MAI OREM DEI GLOR:

RIAM AC BEATISS:

MAE VIRGINIS MA:

RIE Amen.

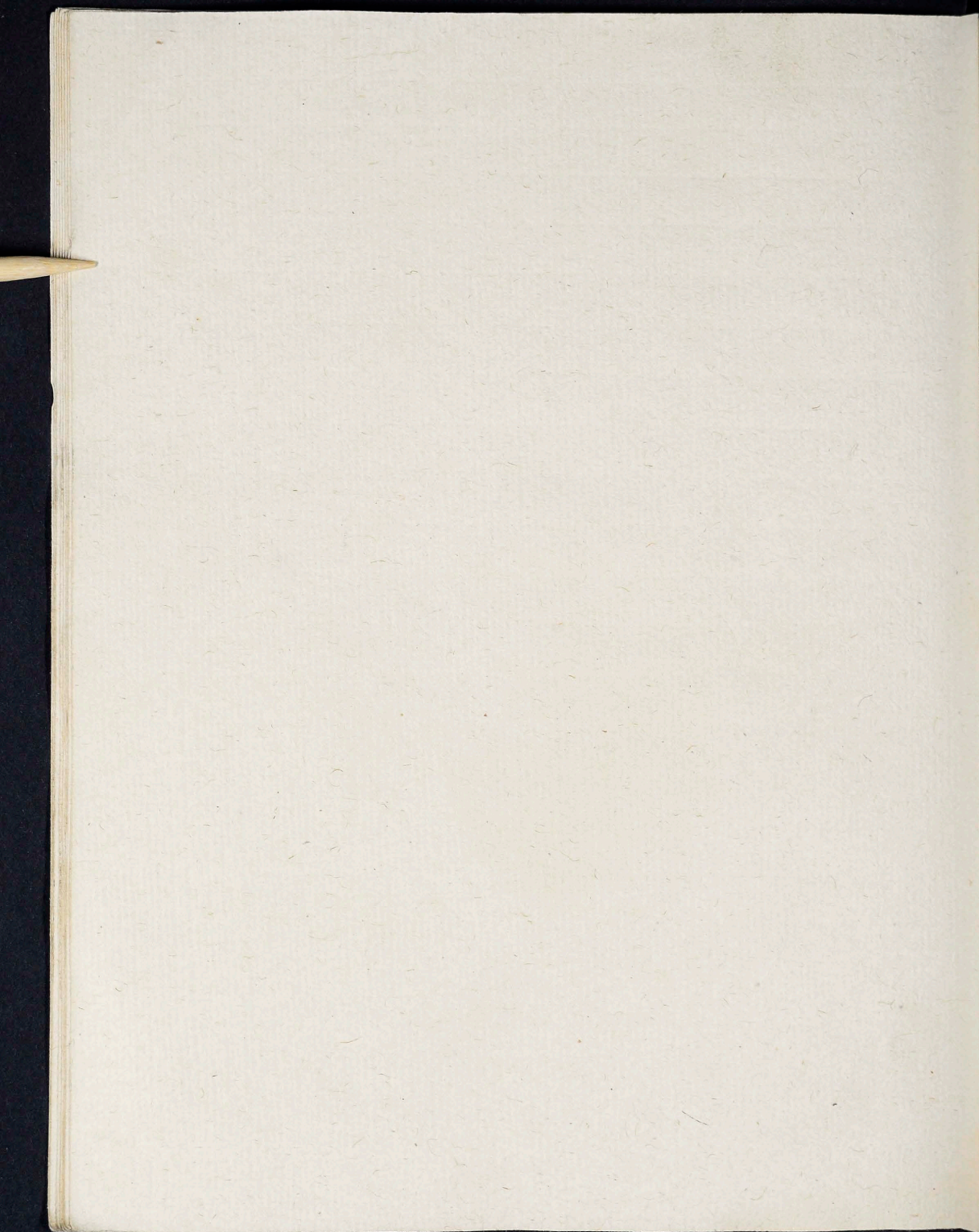
Stanislas Hlavackiennicz.

- Conceptus cur Judaei ceciderunt invadente Xerum
1 Sub flores in prata ducit Iudaea caterva,
Regali subdit perfida cella rore,
Oculum fuerat crimen, quod mente fovebat
Id sub habere rore, sic voluere scelus:
2 Terra venit solimaea color qd Numina rerum
Sic tremor absidens causa ruens erat.
3 Decidit in terram sterilem cur natio grandis?
Innocuum Xerum stringere quando cupit
Et jam barbaries. Vinculis tenet impia Xerum
Hinc humi summa, stringit arte Dea.
4 Causa erat, fueratq dolor: solimaea prope
Quo magis in Xerum tacta dolore ruat.
5 Fortior Atthaq meliori ut robore surgat,
Demissus fessq succubuisse rore.
Corruit arva super humida gens dira color,
Fortius in Xerum robustus inde ferat.
6 Et cecidit raptor, poterat n sustinere plantam
Pangui ne sparsa Dei lubrica terra fuit.
7 Haec non patitur Xerus subsistere, flecti
Non tamen hoc casu gens inimica potest.
8 Haec deducti mortali crimine Xero
Ergo cadendo in humum se sepelire voluit.

Hactis fulmen erat. Num poterim ante
Nam nimium ferunt fulmina quādo cadit
Non miror casum, validi sunt verba totius se
Procidit ergo & cohors fulmine tacta. Ivis.

118
12
130

133

Tropus est verbi v. sermonis a propria significati-
one ad in propriam cum virtute translatio.

Dicitur ubi v. sermonis translatio, quia sunt aliqui tropi
in verbo, aliqui q̄ consistunt in sermone et sensu.

Dicitur cū virtute translatio hoc est cū similitudine, q̄ s̄p
in tropis dī esse n̄ a re humili petita neq̄ nimium a sen-
sibz humanis remota.

De Tropis Verborum.

Tropi verborū s̄ Metaphi

amo Metaphora q̄d vocem est translatio quo ad rem
ē ubi alicujz aut n̄nis a propria significatione ad imp-
pnam p̄ similitudinē translatio. v.g. ardet auro paries.
adamante digitz accedit. audit. id est obtemperat. sicut
honores, id est expetit. devorat ignis id est urit.

Sit metaphora motis universalioribz 4

amo Si ducat similitudo a re vivente ad rem vivente
v.g. alligare p̄cominciari oblitare mane

scire pro senescere, flere pro juvenescere.

2do Si ducat similitudo a re n̄ vivente, ad re vivente
v.g. Saxez homo, pectz adamantinū, plumbum inierit.

U^{us} Metaphoræ ē, 1mo ad locupletandā v^{er}b^orum copiam
2do ad orationis gravitatem et ereggiū
3^{io} ad styli defectum et ornatum
4to Metaphora adhibet^r necessitatis causa in vocis
proprie defectu et rōm genuinā significantis
2do Synecdoche. litine dicū^r intellecto quōd rōm
v^{el} opus, quō ^{ut} cenatis intelligū^r ex alia v^{el} visulam
tibi pro aqua ex vistrula

Fit modis octo

1mo Si ponat^r numerus Singularis et intelligat^r
numerus pluralis v^{el} Aeris devorat urbem miles
impugnat Patriam. Victor Romam ingreditur.
2do Si ponat^r numerus pluralis, et intelligat^r singu-
laris v^{el} tandem populo legem imposuimus facundi
nisi sumus Oratores.

In hunc modum affluunt dictiones, Cicero Plato
nec Tullij &&&c.

3^{io} 2do 3^{io} ponit^r pars et intelligit^r totum v^{el} consen-
dit quippim: invasit tectum:

4to 2do 3^{io} ponit^r totum et intelligit^r pars v^{el} fontem
ignemq^{ue} ferebat. Cælum subuit. Pluviesq^{ue} annes &c.

5to Quādo ponit species et intelligit genus v^g
Ponit umbra terram: idest Mare. Quater Caelum
commovet: idest Venus. Irricōdiaria Roma p^{ro} p^{ro}is n^{on} p^{ro}
mase Mari.

6to Quādo ponit genus et intelligit species v^g Altes
pro Aquila. Quater pro vento.

7mo Si ponat māt, et intelligit res facta ex māt v^g deest
argenti, idest pecunia: offitum ferro vestis pro gladio.

8to Si ponat antecedentia et intelligit ex ipsis sequentia
v^g abdidit equo calcanea idest cito currit: vixit p^{ro}mor:
T^{er}ris ē: et Tebe sternerat atq^{ue} Troja sunt, idest subversa
sunt sunt Tebe et Troja est ricta.

9to Metonymia quo ad vocem ē denominatio quo
ad rem ē trop^{us}, q^{uo} res una p^{ar}te denominat v^g
nihil conuenit Mevis cū Marte idest literis cū bello.

F^{it} Modis 5

1mo Si ponat causa et p^{ro} illi denominat effect^{us}
v^g lego Aristotetem, idest eis scripta. contemner
Epellem idest p^{er}icta ab Apolline imaginem.

2do Si ponat effect^{us} et denominat causa sive
materialis, sive formalis, sive efficiens v^g iam

sanct

randem illa negligentia permittit. illud scilicet com:
prehensum. Hinc etiam plerique mors Pallida mors
pallentes mortis quod pellerem indicant. hita
vis idola certia. visus semper, coeca ira, mors
ignis. ponatq continens seu dicit rem et de nomi:
na. Mercurium seu id quod omnia v.g. Roma bibit
vicinam id est Romanam: observat sulcas id est
feras: bibit quartum pro id est liquorem ex cy:
atho. Saeculi felix id est huius saeculi.

que Si ponatq continens et denominat omnia v.g.
vicino ardet, id est domus vicini redit ad se. Et ad
Sic Si ponatq signum & p illud denominat
res signata v.g. si ponatq toga p pace sic v.g. cella
mors toga: id est bella pax. Si ponatq receptum
p Regno: facies et breves p imperio cum:
Nari. Libum p Cautis: aquila p. Peloris. Cive
p Christianis. Porro signum aliud e na:
turale quod rem signat ex natura sua v.g.
fumus ignem, nubes nigras pluviam. Sol
rubeus ventum. Aliud artificiale quod
signat rem ex placito signant v.g.

Hanc

Hadern signum cernitur ven. libiles. tunc
vatra mulier et inde dicit aliando et qui.
eg nuper laus. hodie sapit ha. lera.

Antonomasia est quo ad vocem pronomina:
pro seu nominis permutatio quo ad rem est. **T**erq
quo una nra ponit p. ali. eg. Eubor carthagini p. **T**ipione.
Fit Metis. 4

1mo Si ponat nra p. propria p. appellativo habente simi:
titudinem cum nra proprio eg. Cies. p. divite. Iq
pro paupere: Lato. p. gravi. Antides. p. iusto. Iu:
danapolo. p. molli: Tersites. p. deformi: Ulyses. p.
versute & doloso: Socrates. p. clamore. Phalaris. p. crudeli.

2do Si ponat appellationem nra p. proprio eg. fulmen
belli. loco nris p. propriis. Scipia. des. Doctus. qm
loco Pauli. Philosophus. pro Aristotele. &c.

3tio Si ponat Patronimicum pro nra proprio
eg. Prinnia. les. pro Priami filio. aut p. Actore.

Romulides. p. certo aliquo Romano: Pierides. p.
Musis. Observandum vero circa modum istius
Antonomasiae id Poetis. fit formissimum apud
Cratores valde raro Poetis enim solis in carmi.

nig

niq. Pantomimi concessum est.
1to Si ponat ninge is pro vultu vel amare gen.
illi familiari vq. spiritum id est foris, pignus
id est brevis. Septa id est asper et inhumatus.
Differt Antonomasia à Metonymia quia Me-
tonymia ē. de nominatio & ordinariē fit de:
nominatio rerum. Antonomasia verō ē pro:
minatio & fit ordinariē prominatio prolati.
Labium hic unum Epitheton scilicet adiectivum
sit tropus. respondet qd adiectivum si ipsam
personam sumat, qm nullam in se includit transla-
tionem p̄terea nō tropus potest tamen adiecti-
vum ēē tropus si ponat cum alio vbe vel
nōne ut ninge. translationē ut patet vq. hirtis
senectus, ubi ista vox hirtis si ipsa tantum po-
nat nullū faciet tropum si ponat cum ista vo-
ce senectus facit metonymia qā hirtitia ē effe-
ctus. sic istud adiectivum adamantium si ponat
cum substantivo homo facit metaphoram.
2to Onomatopœia ē fictio nimis ad imitationem
motus soni aliquid sive naturalis sive artifici-

alis et pariter p mores paternos et luteri:
sat, hoc magis, corq exorbitat, terminum colo:
at &c. et hic tropus vix in usu est.
Sic Carachteris est ubi p mutacione abusio
pvenies ex quodam duriori seu ariditate mi:
litudine et evoluit folia libror: magnanimo
et superbo: hoc vero in defectu vocis propria.
Metalepsis e transumptio seu tropus quo p longa
gradatone subintellecta intelligit Orator. sic
dixit Virg: Benedic 5 septima post Troia exci:
dium tam verisq & raris. Hic tropus vtriusq
ita maxime: propria & Poeticus.

De Tropis Sententiarum.

Hi sunt 4 Alleg: Ironia, Periphr: & Hyperbole.
Hyperbaton enim qui tropis sententias ininterponit
cum in se non intercludat transuionem sed tantu
variet ordinem ubi n e anticomparat tropis ubi
accipit satiq p tropo allegoria effertenda est
ad metaphora multiplicam cum allegoria
sit metaphora diuinata.
Vno Allegoria e inuocatio qua aliquid aliud obis

Simonebat cum quadam sapientia ducta et in eo-
dem genere similia metaphora v.g. illust. dictū
vada de Belgio oppugnare: Tot iam Li-
nis Troja hæt perit, nec expugnat.

Parvus ille sensus est allegoricus. vno verb:
est nunt ē opq. suspensa hædora, id est res
pro se laudabilis nulla eget commendatione.

Hinc patet quid allegoria alia ē perperua alia
mixta. Hinc iterum inferri quod allegoria
alia est simplex, alia enudata.

Simplex allegoria in quo aliquid aliud con-
sit, aliquid aliud verbis sed ex similitudine
aliqua petitis v.g. quoniam Rei publicæ navis
horridam impetebat procellis toties discordi-
arum aquilonibus in concubitu irarum nau-
fragis premebat.

Enudata quæ aliquid aliud sensu exprimit et
aliquid aliud verbis sed verbis sumptis
v. ex comparatione vel ex enuditione aliqua
v.g. si ipse non horruit contemnere hiliam
Grandior Hercules, v. est Roma contrahi.

ius medi modos gladius Alexandri: idest e Ro-
ma Papa: Alexander qui cruce e sua p'tate absoluit.
Nota quod praestantior allegoria micta.
Nota quod allegoria debet esse clara non ob-
scura ne mansuanti aenigma quo soli p'tentur.
2do Ironia aliter dicitur illucio quae n'tu
aliud verbis aliud sensu ostendit sed omni-
no contrarium sensum verbis exhibet ut Calisti-
nopolitimum Heliconem o vena risionu Theocriti.
hic tropus magis in promissione acceptum et ge-
su regnat qm in verbis & ordinarie in comitiis
objurgationis adhibet. ad hunc tropum refert Sen-
casmus seu irrisio, aut jocq quidam amara ite-
mictorisma seu simulata quidem sed non lites
derisio et potissimum dictum magis quam ver-
bis ostendit. Item refert asperitas seu urbi-
na aliquis et factq locq quales sunt sales & sti-
caciiales & seriorum ut Virgil. qui baccium non
odit amet sua carmina medi. hoc est qui baci-
um malum amat Poetam tam medicu ille pejorem
amare potest.

3ta Periphrasis est circumlocutio seu circumlocutio
qua pluribus verbis explicatur id quod verbo & pau-
cioribus verbis poterat ut hoc modo sit frasio
plerior et significantior. ex sic verum p peri-
phrasim. Etia dictio. Hincunde. volueris quid
dicam. etia sub nabe figit opus. pariter
iste clua dictiones scribit esse verum p peri-
phrasim certavit cum loquentis lingua scri-
bentis manus novog miraculo audiat oculus
quod digiti prelores loquebant. Cavendum ta-
men hic ne p superfluas voces ponat super-
vacaneo super circumlocutio quia ad rem prej-
se n pmet hoc enim pericologia vitium est
4to Hyperbola e superlatio seu excessus quidam qua
ita rem attollit ut fidem excedat ut ita rem
minuit ut ad idiam relinquit. ex nive candidi-
or. Caeli armis terruit. voce plus qm strepera
scerdas eam excitavit motus. sacra rapit chon.
Hinc eam veniunt illa. homo levior. pluma resu-
dine tardior. Pigres brevior. Mercurio facudi-
or. homo morbosior. latrone severior Cresolidi.

157

or: Ivo v. lodrō pauperior: Socrate panther.
Phaleride crudelior: Cretense mendacior: mel:
le dulcior: Spongiarū filior: Hic nūquā
maxime lo cum habet impanegiricis matris
cum magno tamen iudicio adhibendus, nam nūquā
est, si humanitatis sin aliter cultioris pperior nūquā.

131
16
147

7

Trochaeum Archilochium
iambico, Paeonico et Eurip
proxime egimus unde 1 ped
syllabam unam in fine, amo, et
imo debet habere - 2do vero qto et or
Pulchrum carmen est si casuris careat
Ecce Caesar nunc triumphat qui subegit Gallia
Item illud juxta correctionem
Urbanis vis Pange linguam gloriosi laureacera
Talia sunt carmina in Epodo Sarcivii oda 2da

Quartum Genus Anapesticum.

Anapesticum Archilochium carmen est qd
habet 4 pedes quor omnes possunt esse
anapesti vel spondei, amq vero 3hg potest
esse - sic Turbine magna spes sollicita.
Anapesticum, Partheniacum 3hg stat pedibg
et syllaba in fine 00-100-100-100 vq

Caput aribus inclita Virgo

Felix nimium prior aetate

Pulchriora haec sunt carmina si casuris careat.

Hec igitur

omnibus quæ magis
 et a multis usitata. Offici
 o frequens applicatio, me
 pter edocere poterit

§tus

De carmine curvico.

13. *Non se probat innocua dextera lingua verum
ad ex. nemi crede tua qua necesse ingit
Tal. Ene. qm lingua major habenda f
Sceptra tibi manice tibi fereat vineu
Hi neq te torquet hac neq sceptru deus*

Quid quod erat mundi quovis tua sunt
Tavix in media nocte tua nocte fuit

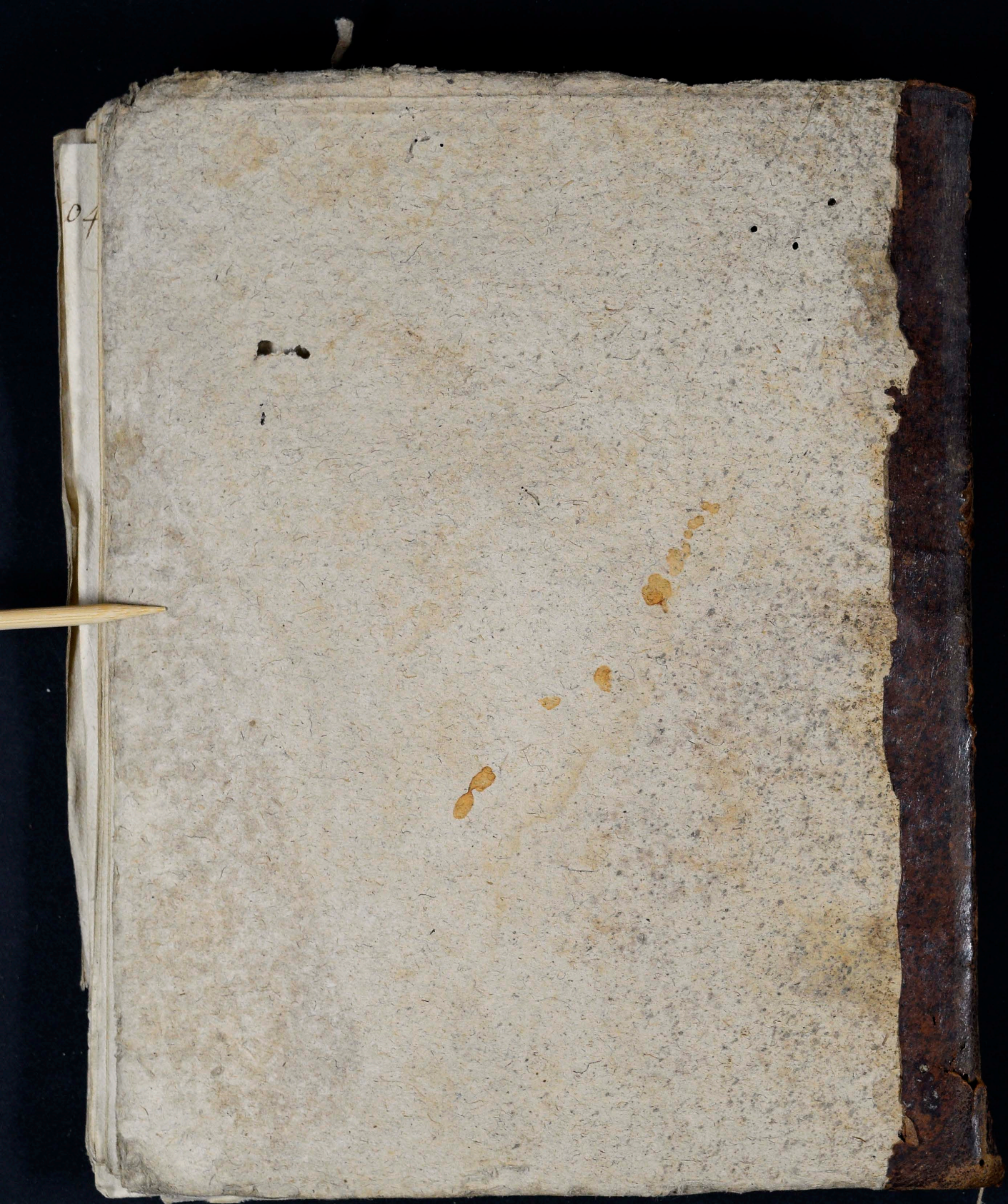
Pappi moricis morie c' hirtach
 Malt. p' teraq' m'ny fundare na tuch p' p' p' p' p'
 reg' elat' na p' p' p' p' p' p' p' p' p' p' p' p' p'
 alich d'uro p' p' p' p' p' p' p' p' p' p' p' p' p'
 Non rax in reliquis et lingua et de cetera p'
 Horrea cur condit modicum a c' tura rep' p' p'
 Formica haet novum cur' n' b' i' t' p' p' p' p'
 P' p' p' p' in t' p' p' p' p' p' p' p' p' p' p' p'
 Ten n' h' p' p' p' p' p' p' p' p' p' p' p' p' p'
 L' p' p' p' p' p' p' p' p' p' p' p' p' p' p' p' p'
 Creceat et in onedus ma' h' p' p' p' p' p' p' p'

Handwritten text at the top, possibly a date or reference number, appearing as "1897" or similar.

Michael Jacobson
New York

Dr. J. M. A. S. N. J.

multimam syllabam habent brevem eg ce:
drinus, cupressinus.

¶ anno Observantur etiam à Pœtis adiectiva ex
istis vocibus composita ficus, clius, sonus
ut beneficus, veridicus, armisonus, fatidicus.

¶ anno Possunt apud Poetas adiectiva for:

tiiva à rebus quas

et sic dando adie:

Solem vq dice:

us honor illustris

onor praeceus ho:

lissimis, amarus

loridus honor, Sub:

vq ortus honoris me:

honoris, à monte al:

propositis modis non

veniendo adiectiva

ui ex illis qui vide:

ui unius modi sepi:

g adiectiva

